

Ötödik évi folyam.
Pest, mártius 28-án 1858.

A Vasárnapi Ujság hetenként egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj január-juniúsig, azaz: 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 ft. pp. — Az előfizetési díj Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Id. Irinyi János.

Hazánk kiválólag termelő ország s a mezeigazdasággal foglalkozók száma talán sehol sem olly nagy és tekintélyes, mint nálunk. Köztudomásu tény, hogy a magyar gazdaközönség mintegy magvát képezi a magyar értelmiségnek, s midőn hazafiui és emberi erényekről van szó, itt a legtöbb tiszteletreméltó jelenségekre akadunk. — Illy értelmes mivelt férfit, a magyar gazdák egy mintaképét mutatjuk be olvasóinknak a Gazdasági Lapok nyomán a jelen arcképen.

Id. Irinyi János, a nagy-létai uradalom volt igazgatója, született Zsákán, 1787-ben január 6-án, meghalt N.-Létán Biharmegyében, 1856. april 15-kén.

Tanulmányait Nagyváradon és Egerben bevégezvén, kora ifjúságában gazdaságra adta magát, s a korábban székellyhidi, utóbb nagy-létai uradalomban 40 évet töltött.

Kitünően volt benne képviselve a gazdaszat mind gyakorlati mind elméleti szeretete és ismerete. Egyaránt éles gunynyal és megvetéssel emlékezett mind a kirekesztőleg csak elméleti, mind a csupán gyakorlati gazdákról.

Egyáltalában nem rohant neki semmi hiréből vagy könyvekből ismert ujításnak, de minden gyakorlatilag, valahol hasznosnak tapasztalt, vagy éles belátása szerint hasznosnak vélt javítást, mennyire a körülmények engedék, megkísérlett.

A hazai legjelesebb gazdaszatokat többnyire mind meglátogatta, hogy azokat személyes tapasztalásából ismerhesse, s néhány izben Németországba is elrándult, tapasztalatai s ismeretei bővítése végett.

Az uradalomban és saját birtokán Vértesen már nagyon régen több, igen czélszerűen rendezett váltógazdaságot állított. — Felülmulhatlan szorgalom, csüggedetlen kitartás, megtörhetlen erély, higgadság a kezdésben, tüz a folytatásban jellemezte őt, mint általában embert, s ugy különösen mint gazdát.

Erélye, fáradhatlansága bármely pályán a legkitünőbb emberek sorába emelte volna őt. S erős lelkével kemény testi egészség is párosulván, a kényelemvágy, avagy épen puhaság utolsó pillanatáig nem gátolta őt semmiben. Mikor a legroszabb idő volt, esett, fagyott, akkor már épen tudták alárendeltjei, hogy bizonyosan

jönni fog szétnézni, ha vajjon minden rendében van-e? — Állása nem akadályozta, hogy a legkisebb részletekkel is ne foglalkozzék. Igen sokszor mondták neki jó emberei bizalmasan, hogy megfizethetlen buzgóságával, melylyel olly különben hihetlen sokfélet meggyöz, sokkal inkább ispán mint igazgató: de elve volt, hogy a legfontosabb dolgoknak minden gazdaságokban egy ugyanazon ember szemei előtt kell megtörténni, s meg kell tenni az embernek minden emberileg valóban lehetségest; mindenekeftt pedig számtalanszor ismételte e szavakat: „Ha kell, tedd magad, ha nem kell, küldj mást!“ — Egy juh meg nem fűrösztetett jelenléte nélkül; egy juh ki nem esett a létszámból, saját szemeivel való meggyözödése nélkül az eset okáról.

Nemcsak hogy általában nem tartozott a szobából kormányzó gazdák közé, de sürgösebb dologidőkben, állása igényein kívül, gyakran órákig elmulasztotta ebédje rendes idejét a mezőn maradásával, s igen idős korában is sokszor vitt magával szalonnát, hogy a messze gazdaságokból ne legyen kénytelen ebédre hazatéréseivel időt mulasztani, és szüntelen szemeivel láthassa a dolog folyamát.

És soha, de soha sem látta senki, ha a dolgosoknál jelen volt, s ez kedvencz foglalkozása vala, hogy árnyékba vonult volna.

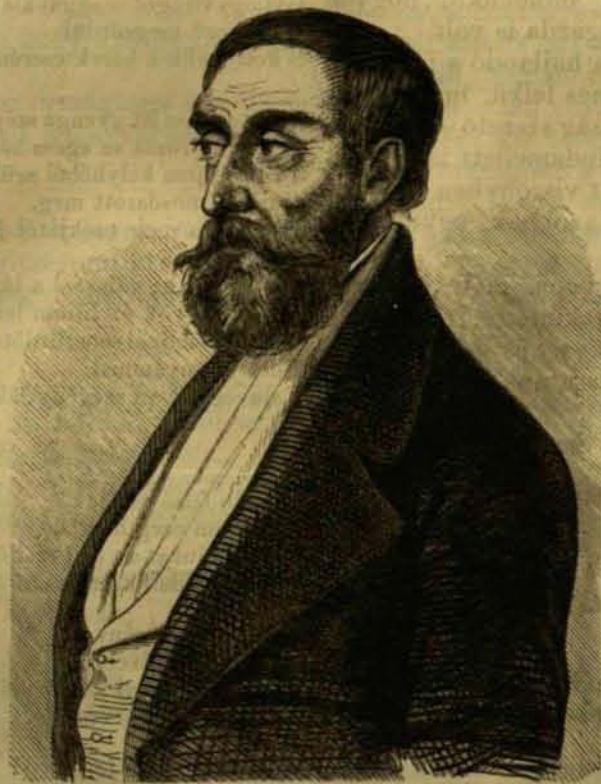
A rendet mindenben a legnagyobb szigorussággal igyekezett fenntartani, s ritka tekintélyes erélyü egyéniségénél fogva fenn is tudta tartani. Alárendeltjének lenni valóban nem volt sine cura. Semmi legkisebb kihágást sem nézett el, bárminő szeretett vagy bizalmas alárendeltjének. Mindenkitől olly szigoru pontossággal megkövetelte köte-

lessége teljesítését, mint maga is teljesítette a magát is. Egyetlen félrelépés megtört benne bárminő sok évi bizalmat. Ment is aztán szigoru pontosságánál fogva minden dolga, a mint épen mennie kellett.

A takarékoság mindenben, szintugy a pénz, mint a takarmány dolgában, egyik fő erénye volt.

A milly valóban tüzről pattant ember volt, mint a példabeszéd mondja, dolgaiban, szintolylan volt a magán életben is.

Tüztvész idején a legbátrabb és legfáradhatlanabb volt a se-

Id. Irinyi János.

gélynyújtásban, s nemcsak rendezte a segílyt, hanem saját kezeivel is eszközölte azt, s maga felment az égő háztetőkre. — Nem egy szegény ember köszönheti, közvetlen erélyes munkásságának, háza megmentését.

Ismeretes vendégszerető házigazda volt ugyan, de soha sem henyélte el idejét mulatsággal, dolgát soha sem hanyagolta el, s feltevé vendégeiről, hogy őket is érdekli a gazdaság: elvitte magával, s így a dolog nem szenvedt hátramaradást. Későbbben aztán — bár maga a legmértékletesebb életű volt — gyakran reggelig fennmaradt, vendégei társaságában: hanem azért hajnalhasadtával, ismét egész szorgalommal megnézte, ha vajjon pontosan mind kiállottak-e az általa kirendelt ekék stb., s nemcsak megnézni ment ki, hanem ebéd idejéig is folyvást a gazdaság körül volt, s ebéd után is — és pedig azonnal — naplementig. Az utolsó farsang már gyöngélgelkedve találta, a múlt évben még, a helybeli mulatságok előtánczos volt.

Egész nyáron át csak este, vagy uton folytatta fő mulatságát, az olvasást, melly annyira kedvencz mulatsága volt, hogy a korábbi „Jelenkor“ Társalkodójában, s a későbbi „Gazdasági Lapok“ ban, a „Mezei Gazdá“-ban, „Ismerető“-ben stb., maga is több cikket írt, s a Gazdasági Egyesület által feltett kérdések megoldása körül is dolgozott.

Ifjabb korában erős, sőt vakmerő lovas volt, mióta azonban, egykor gyakori kísérlete — hátulról ugrani a nyeregbe — rosszul sikerült, az utóbbi években többé nem lovagolt. De mind végig kemény és bátor vadász volt, nemcsak a kisebb, több napi vadászatokban, a legcsikorgóbb időkben, hanem nagyobb vadakra is.

A korábbi, évenként rendszeren tartatni szokott urbéri vadászaton mindenkinek folyvást megnyerte nagyrabecsülését, kitünő rendezői ügyességével. Ezen vadászatok alatt, mellyek három napig tartottak, mint szives házi gazda a nagyszámu vendégek irányában, s mint a legügyesebb s legfáradhatlanabb rendező, ki olly hatályosan tudta, parancsolásra annyira alkalmas egyéniségével az egészet vezetni, kinek ennél fogva reggeltől késő estig legtöbb teher feküdt vállán, s ki egész nap legtöbbet fáradott, és e közben egyszersmind, három éjen át mindig a le nem fekvőkkel maradt, mindannyiszor bámulatra ragadott mindenkit, hogy a minő reális, szintolly vas ember és szives házigazda is volt.

Erélyes természete folytán, kissé haragra hajlandó s felettébb szigoru bár, de egyszersmind emelkedett nemes lelkű, minden rútt önzéstől ment, lelkiismeretes és különös igazság-szerető ember lévén, a keze alatt volt korábbi jobbágyság, mindamellett is olly kitünő becsüléssel viseltetett iránta a változott viszonyban is, hogy mindvégig igen sok esetben békebírájok volt azoknak, egymás közötti ügyeikben.

Jó és gondos férj, szintolly apa és nagyapa, élete legszebb feladatának, gyermekei gondos neveltetését tekintette. (S itt meg kell említenünk a boldogult két derék fiát, Jánost és Józsefet, kiknek elseje az ipar-gazdaság és vegytan, másika a publicistai pályán régóta elismert névre tett szert.)

Áldás, e valóban jeles, sőt kitünő ember emlékére!

Czifra Panni.

DICSÉRETET NYERT PÁLYAMŰ.

„Addig nyújtózkodjál, meddig takarod ér.“

I.

Legszebb lány volt a faluban
Agnes asszony Pannikája,
Mint a nyiló
Rózsabimbó . . .
Illett is a ruha rája!

Illett is a ruha rája:
Czifra szoknya, pipi kendő,
Télen nyáron
Selyem, bársony,
S a lábára kis czipellő.

Mint egy ritka szép virágot
Megcsodálják a legények,
De ha szép is,
Ezek mégis
Önmagokban így beszélnek:

„Hétköznap is ünnepe van,
Mindent tükre mellett végez:
A dologra
Semmi gondja . . .
Nem való ő a szegényhez.“ —

De mit tehet róla a fa,
Hogy tavaszra kivirágzik . . .
Megerszerette
Pista lelke
A csinos lányt már halálig.

Késő este furulyaszó . . .
„Édes anyám! hallod, hallod,
De busan szól . . .“
„Még sem alszol?
Mit lesed e siró hangot?!“

Falu felső végén
Három öreg hársfa,
Lombjukat az esti szellő
Gyengéden hintázza.

Halovány leány ül
Az egyik tövében,
Menyasszonyi koszoruját
Most teszi föl épen . . .

„Völegényem jöjj meg!
Szivazakadva várlak;
Hadd teljenek be már egyszer
Azok a szép vágyak“ . . .

Jőnek a mezőről . . .
„Szegény árva Panni!
Tán jobb lenne neki is már
Anyja után halni.“

Titkos sejtelméből
Szeme könybe lábát:
Hír nélkül is bekopogtat
Keblünkbe a bánat.

„Kis gyermekem hol vagy?
Alszol, alszol régen;
De szépeket álmodhatol,
Hogy még sem vagy ébren.“ —

Porzik az országút,
Hintó vágat rajta,
A lovakat maga az ur —
A földesur hajtja.

Egy sikoltás hallik . . .
Aztán újra csend lett:
A szép hintó messze robbant,
Panni meg kiszenvet. — —

Távol földön Pista
Strázsát áll az éjben,
Szülőfölte tája fölött
Csillag fut az égen . . .

IV.

„Édes anyám, édes anyám,
Szegény Pistát úgy sajnálom;
Napról-napra
Sápad arca . . .“
„Éj! aludjál Panni lányom.“

Örül a lány . . . Pista meg kinn
Furulyáját fujja busan;
Szeméből is
Az égből is
Ömlik a köny hullva dúsan.

II.

Oda a rét díszre, éke:
Csillogó hó-sír fedé be;
Mély barázdát róva rája,
Száll a szél gyors paripája.

Az ablakfát megzörgeti:
Jaj be hideg van ideki!
Mégmárt már a fagy egészen . . .
Hadd megyek be egy kis résen. —

Téli szellő menj tovább csak,
Még odébb is vannak házak;
És e szoba úgy se meleg:
Itt a nyomor s bú kesereg . . .

Hogy sir a szél, édes anyám,
Inségünket szánja talán . . .“
„Dehogy szánja; hisz nevetve
Gunyolódik széles kedve.“

Szétszakadt a tél fehér palástja,
Az időnek vas foga megvásta;
De a hó nap lángoló szerelme
Gyermekeit, a földet,
Új ruhába már felöltöztette.

Zöld az erdő, benne lányka járdal,
Elringatja lelkét a madárdal
Gyöngyvirágot szaggat kis köténybe.
De mi ez? megzördül
S kettéválk a berek cserénye . . .

„Hol teremsz itt gyenge szép virágom?
Legszebb rózsza az egész határon;
Tán a liljom kelyhéből születél,
Harmat mosdatott meg,
És piros a regg csókjától lettél?“ . . .

Szól az ifju; válaszol a lányka:
„Nem vagyok én liljom leánya,
Harmat s hajnal sem fürdött orczámon:
Édes jó anyámmal
Faluvégén van szegény lakásom.“

„Álmodd meg, hogy nemsokára
Uriasszony lesz belőled:
A nótáros,
Komiszáros
Kérdezgettek már felőled.“

„Édes anyám, fázom . . . fázom . . .
Hamu ül már a parázsón,
Tűzifánk sincs; meg kell fagyni!“
Igy sohajtoz sirva Panni.

Panni? Panni? . . . hogy lehet ez?
Itt e gazdag lány mit keres? . . .
Hát biz a nagy czifraságra
Fölment anyja földje, háza.

A nótáros, komiszáros
Feléje se néznek már most . . .
Hát Pista? . . . még kikeletre
Beállott a regementbe.

Katona lett, nem is tudja
Hogy ezeket balsors tudja;
Lelke most is a kedveshez
Falujába visszarepedes.

III.

„Ez az élet, hidd, hozzád nem illik,
Hisz a csillag is az égen nyílik . . .
Szeress engem, úgy miként én téged,
És forró szerelmem
Száz örömmel fonja majd be élted“ . . .

Hitt a lányka a vadász szavának,
S majdnem mindennap találkoznak;
El is végzik: mikor lesz a lakzi? . . .
Lám, boldog leszek még!
Önmagának sokszor mondja Panni.

De szegény lány nem örült sokáig,
S édes alma máris szertemállik;
Hasztalan megy a kerek erdőre:
Ifju, szép vadásza
Nem jön többet, eltűnt tán örökre. —

„Panni lelkem, mért vagy ollyan
halvány?“
Kérdi anyja, de nem felel a lány;
S mint a virág homályos szobában:
Mindig jobban hervad,
Mindig jobban sápad mély bujában . . .

Egy hervadt virág története.

Történeti beszély, írta P. SZATHMÁRY KÁROLY.

(Folytatás.)

Mindenki meg van lepve.

Mária a várban maradt; az ifju Zólyomi mély karsebe daczára is kényelmes szobákat rendeztetett be számára s elvonulván a fergeteg, enyhülván a seb, még multságairól is gondoskodott.

A közeli bányahelyek, regényes természettünemények, költői tájak s a rengeteg erdők nyüzsgő vadai elég tárgyat szolgáltattak a szórakozásra.

A fiatal Zólyomi mindenütt elválhatlan hü kíséző volt s ezek és a sebéből fölgögyultáig tapasztalt meleg gondoskodás a bohó ifju szívében mind több több vágyat, sőt reményt keltének.

Mária a vadászatot, zajos életet igen kedvelte s indítványokban, tervekben elég találékony vala. Most a világhírű Detonata természeti szépségeiben akart gyönyörködni; majd a gyógyfürdő enyhítő hatása után esengett, vagy a hátszegi szép völgyön római dicsőség omladékain merengett. Klassicusabb földé nincs a két magyar hazának; költő, természet- és történettudós föltalálhatja itt kedvencz tanulmányait.

Ez alatt Mária leveleket és postákat váltott, hol ismerőseivel, hol jószágai kezelőivel.

Épen egy illy levél vétele után történt, hogy egy reggel az udvarlására siető ifjunak azon kívánsággal állott elő, hogy ő utazni akar.

Zólyomi engedelmes szolgálja volt, egy tekinteteért szép vendégének alá rohant volna a várhegy meredekén.

Mária szeszélyes volt; de szeszélyei teljesítése nem került sokba. Most is csak pár szolgát kívánt kíséretül s mi az időben szokásosabb volt, maga is lóháton akart utazni.

A készülétek rögtön megtétettek s a kis csapat Zólyomival együtt, éjszakára már Alvinczre szállott.

Másnap Mária igen korán fölkelt s tovább utazott. Felvinczen ebédelték s a kellemes juniusi délután igazi gyönyörrel haladtak tovább Radnóth felé.

— Kedves Miklósom — mond egyszerre Mária — szólj csak; bizhatom-e teljesen benned?

— Különös . . . Nem tapasztaltad-e, hogy a te sziveddel érezek s a te fejeddel gondolkozom.

— Halld tehát . . . A mint előttünk az országuton két egyenlő öltözetű lovagot látunk, megállasz és kis karavánunkkal hátramaradsz.

— Értem, és aztán visszavárjalak.

— Nem csak . . . Ha látnád, hogy azon lovagok valamelyike maga után kényszerít, e pár csatlóssal segítségemre sietsz.

— De miért ne mehetnék mindjárt kegyelmeddel? veled? . . .

— Mert; mert . . . nem akarom.

— Az más — mond az ifju szomoruan.

Alig haladtak e párbeszéd után néhány lépésnyire, midőn egy hirtelen kanyarulatnál, lankás hegyet fedő erdőből a két egyenlő öltözetű lovag előtűnt és várakozni látszék az országuton.

Mária intett az ifju Zólyominak, hogy maradjon el s ő maga szénfekete lova kantárát megeresztve, mint egy szélisnő repült tova.

Alig vették észre a lovagok a röpdülő amazont, midőn hirtelen arra fordultak s az egyik az utról félre ugratván, eltűnt az erdő hős árnyékában.

A másik egyedül várt a gyönyörű lova nőre, s midőn az közelebb ért, fölkiáltott, a gyönyör és elragadtatás miatt:

— Mária! . . .

— Én vagyok, Zólyomi Dávid — mond ez lovát olly gyorsan megállítva, hogy a legügyesb férfi-lovastól is sok lett volna. Eljöttem kegyelmednek ígéretem szerint az utolsó kívánságát is teljesíteni . . . Most hát beszéljen kegyelmed.

De Zólyomi Dávid csak bámult és nem vala képes hangot adni.

A sokszor emlegetett férfiú még mindig szembetűnő alak volt s a szem örömet is pihent meg rajta. Ekkor már mintegy negyven éves lehetett, de égő szénként ragyogó fekete szemei s szenvedélyes férfias arcza, mellyet még egészen sűrű fekete szakál folyt körül, idegondolva daliás termetét is, — eléggé igazolák azon állítás valóságát, hogy a szép férfiú haláláig hódító marad.

— Mit mondhatnék mást, Mária, mint hogy imádlak, szeretlek;

te vagy egyetlen egyedüli gondolatom, reménységem, üdvösségem; az éltető lég nélkül inkább bírok élni, mint nélküled . . .

— Azok után, miket kegyelmednek irtam, — e hangot nem volna szabad használnia.

— Mit nekem ez a nyomorult kötelék! Én megmondtam nőnek, Mária, hogy egyedül téged szeretlek, és ő nem kárhoztatott, mert nincs joga kárhoztatnia; ő test és lélekben beteg; nem ember többé, isteni és emberi törvények elválasztanak minket; mint a természet már régen elválasztott . . . És ő maga e válásban kész meg-egyezni már.

— Ez nem történhetik meg. Én nem hordozom lelkiismeretemen a mások nyomorúságát . . . És aztán ki mondta kegyelmednek valaha, hogy nálam szerelmet találанд?

— Az Isten, Mária. Ez Isten, melly itt szívében lakozik: öntudatom! . . . Olly nő, mint te, nem szerethet mást, mint olly férfit, a minő én vagyok.

— Nagy elbizottság . . .

— Elbizottság? Meglehet . . . De ezzel nem akartam magamat szebb színben állítani elő. Én hibás férfiú vagyok; úgy kell, úgy akarom — férfi nem férfi, szenvedélyek nélkül. Te is hibás hölgy vagy Mária, angyalom; de ez is úgy jó; nő nem nő szeszélyek nélkül. Azonban hibáid olyanok, mellyeket én szeretek, imádkozok s az én hibáim újra olyanok, mellyeket te megbocsátasz . . . Lehetetlen, hogy te ne szeress engemet . . . Mária, egy szót! . . . Nőm maga akarja a válást . . . elfogadod-e ez eléd nyujtott jobbot? . . .

Mária habozott; de a mi amazonias arcza mellett olly megrendítő vala, szemeibe a nagy küzdelem pár könnyecpet üzött.

— Tudod-e? — kérdi végre — hogy akkor mind azon galádság és gonosz, mellyet a rágalom — egyedül a te könnyelműségem miatt — forralt, betűig igazolva lesz? . . .

— Te angyal vagy Mária, s ha én hibás vagyok, az Isten éretted nekem is megbocsát . . . Az emberek? . . . Mit törődöm velök? . . . Váljanak hyenákká, hogy undok vadakkal terheljék embertársukat és önlelkiismeretüket: én a te kebleden őket nevetni fogom . . . Üldöztetve az emberektől, boldogságban, bátorságban élni olly élvezet, mint meleg szobában kényelmes karszékben kandalló előtt ülni, midőn kinn a vihar zug. Légy egyszer enyém is Székelyhidon. Te én és Székelyhidon?! A pokol minden erőködéseit kinevetem. De mit állunk itt, mint ellenséges sergek követői az országuton? . . . Csapj től, Mária és siessünk sátoromba, mellyet itt az erdő szélén ültettem s hol enyhely, ma ejtett vadpecsenye s hü szolgálaim serge vár; egész kis sereggel vagyok itt . . . Hjah hiában! Illyen most Erdélyországban a személybátorság . . . Rákóczynak fáj a foga Székelyhidra . . . De mit beszélek itt; ne késsél egy elvesztett perc is nagy kár az üdvösség óráiból . . .

— Legyen! — mond Mária — Isten látja, eleget küzdöttem. De végre szívé van s gyenge nő vagyok. Itt kezem, lovag . . . Ugy fogd meg, hogy teljesen rabbá tett; ezelőtt néhány nappal még tör vala benne, melylyel most eladott szabadságát védelmezé . . .

Zólyomi megragadá s elragadtatással nyomá ajkaihoz az odanyujtott kezét; aztán megragadta Mária kantárszárát s mintegy tréfás erőszakkal voná őt a vadász-tanya felé, melly a sűrű erdőből fehér sátrával, lobogó tüzével hivatogatólag mosolygott elé . . .

— Igazság: — kiált föl Mária — kit szíve ez ideig egészen elfoglalt — tudod-e Dávid, hogy fiad van itt velem? . . . A szegény jó Miklós, most szentül hiszi, hogy valaki elrabolt.

— És helyesen hiszi, elraboltalak — felelt Zólyomi kitörő kedvszeszélylyel, a sátor fenekére vérbársonyba szegett párduczbort terítve. — Rögtön érte küldök . . . Hej! Valaki! Siessetek fiamhoz s mondjátok neki, hogy egy híres vadász szívesen látja friss özpecsenyére! . . .

* * *

A fiatal Zólyomi változó érzelmek között nézte a távolból Mária és az idegen férfi találkozását.

A jelenetet és találkozás okát sehogy sem bírta magának megfejtteni. Utoljára abban állapodott meg, hogy miután Mária olly óvakodó rendszabályokhoz nyult, a férfiú nem más lesz, mint Kun István uram; kinek utólagosan talán még valami eligazítandója lehet.

Ez azonban a helyett, hogy megnyugtatta volna, még jobban fölhangolá: mert hátha ez erőszakos ember Mária elrabolását most újra megkísérti!

Szemeit a beszélgető párról perczig nem vette le s lováról a világért le nem szállott volna.

Főlebb említők, hogy Zólyomi Dávid Máriát némi tréfás erőtetéssel vonszolta magával a vadásztanya felé.

Igen természetes, hogy ez a távolabb álló Miklós előtt való kényszerítésnek látszott.

Lángoló arczczal fordult hátra, hogy embereinek jelt adjon, midőn nagy meglepetésére, a kis csapatot igen megszapordottnak találta.

Most szentül hitte, hogy a rabló Kun István hadaitól kerített körül; de az újra különösnek látszék előtte, hogy az ujanjöttek, csendesen, ünnepélyes vonuláshoz hasonlóan vonulnak előre s embereit egy ujjal sem bántják . . .

Midőn egy előugrató lovag megjelenése által a talány egyszerűen fejte lőn . . . Ez a fejedelmi zászlós vala, lobogóján a kezeket tartó koronás sassal, a Rákóczy czimerével.

Meglepetésében még nem tudta mit tegyen, midőn a nehéz hatlovas fejedelmi hintó is előgördült, s ő a tekintélyeskülsőjü Rákóczy György előtt állott.

— Mi járatban vagy öcsém! — kérdi a fejedelem, hintáját megállítva és annak ablakán kihajolva.

— Magam sem tudom, mint kezdjem, nagyságos uram . . . Én itt nagy szorongatásban vagyok. Szécsi Mária kíséretében valék; de ezt ezelőtt pár pillanattal rabolták el innen orrom elől . . .

— Lehetetlen! . . . kiáltá Rákóczy — parancsold elő lovamat! . . . Ez asszony sok zavart csinál országunkban. Pillanatil sem lehet csendes nyugalomban.

— Én azt hiszem, nagyságos uram, a rabló nem más mint Kun István uram . . . Azért könyörgök nagyságodnak, siessünk, mert majd késő lenne . . .

— Kun István? . . . Meglehet . . . De megállj! . . . Honnan jöttök most?

— Déváról nagyságos uram, de . . .

— S az asszony egyenesen ide kívánczozott? . . .

— Egyenesen . . . De nagyságos uram . . .

— Jól van. Én mást gyanítok . . . Annál jobb! . . . Egy csapással két legyet! . . .

Az ifju nem tudá, mit jelentenek a fejedelem szavai; de a kédsedelem miatt parázson állott.

A fejedelem paripája azonban elérkezett s két nemes urfi a testes urat lovára segíté.

— No mehetünk! — mond lován eligazodva a fejedelem . . . Sebesen haladtak. Nyomukban a fejedelmi kíséret.

Midőn Mária találkozási helyére értek, Miklósnak a vadásztanya rögtön szemébe tünt.

— Itt vannak, nagyságos uram — kiáltá arra mutatva. De hisz ez egész tábor. Nem lesz-e veszélyes? . . .

— Mi lenne veszélyes? — kérdi büszkén Rákóczy György. Talán elfeledted, badar fiu, hogy a fejedelem lovagol előtted? Le-

gyen bár ezrekből álló serge valakinek országunkban, annak első vezére mindenkor mi vagyunk!

S ezzel lovának sarkantyut adva, testességéhez képest hihetetlen könnyűséggel vágatott Zólyomi Dávid sátra felé . . .

(Folytatás következik.)

Gróf Sándor merész lovagkalandjai.

Ki ne hallotta volna hirét gróf Sándor Móríc merész kalandjainak, mellyek egy időben Bécs és Budapest legcsodáltabb napi eseményei közé tartozának? A bátor, sokszor vakmerő kísérletek, mellyeket a hir különféle változatokkal beszélt el, sokszor birtak a valószínűtlenség látszatával és számos kételkedőre és hitetlen Tamásra akadtak; azonban, mint az általunk többször említett „Vadász-album“-ban olvassuk, a hirhedett tények nagy része igaz s épen olly bámulatos az ügyesség és kitartás, mellyet gróf Sándor azok által felmutatott. — A lovak iránti előszeretettel, azok tenyésztése és idomítása, mindig a nemesebb szenvedélyek közé tartozott, s valamint keleten most is a legéletrevalóbb népek sajátsága, ugy Európában is a főuri rend csaknem kizárólagos tulajdonai közé tartozik. Nem lehet tagadni, hogy a férfias erő, bátorság és ügyesség kifejtésére hatalmas eszköz, hisz innen veszi eredetét a férfiú egyik legszebb tulajdona a — lovagiasság. Az angol aristocrazia részbeni elsőségét mindenki elismeri, s eleget beszélhetnénk e tekintetben azon nemzet lóatermett fiairól is, mellynek *huszárjait* az egész világ lemásolni sietett. De ne szóljunk most erről; beszéljünk gróf Sándor lovagkalandjairól.

A nevezett Vadász-Album, mellyet pompás kiállításban néhány fiúr adott ki, számos merész lovagtettet sorolja elő, mellyek közül mi csupán a feltünőbbeket akarjuk említeni. Illyen többi között gróf Sándornak sebes hajtása saját ménesbeli lovaival Salzburgból Münchenig. Ezen 18 $\frac{1}{2}$ német mérföldnyi távolságot a gróf 9 óra 10 percz alatt futotta be, mi között még 30 perczet a vámknál kellett töltenie. Esik tehát egy mérföldre 28 percz. — Egy másik hajtás Bécsből Ischlig, 34 $\frac{1}{2}$ mfd. 16 óra 7 percz alatt, hétszer változtatott lovakkal (közben 1 órát gőzhajón.) — Hajtás és lovaglás vegyest gróf Sándor Bajnai kastélyától (Nyitra) Bécsig, 36 mfd., 8 óra 48 percz alatt (esik egy mfdre 14 percz.) — Egyszer fogadott 200 aranyba, hogy Badentől Bécsbe, a mi 4 mfdnyi távolságra van, 1 óra alatt megérkezik. A fogadást megnyerte a gróf, mert utja

nem tartott tovább 48 percznél. Ez a legrendkívülibb hajtás; egy mfdre nem esett több 9 $\frac{1}{2}$ percznél. — Máskor egy társaság fogadott vele 300 aranyba, hogy Pozsonytól Bécsig, a mi 9 $\frac{1}{2}$ mfdnyi távolság, 3 óra alatt nem ér czélt ugyanazon lovakkal. A gróf csak 6 perczcel érkezett meg későbbben, de a lovak jó állapotban maradtak. — Említik továbbá egy sebes lovaglását Pozsonytól Bécsnek egy másik pontjaig (10 mfd) 1 óra 34 percz alatt, végre egy másik lovaglását váltott lovakon Budától Bécsig (Bábolna, Győr, Mosony, Parendorion keresztül) 40 mfd, 9 óra 9 percz alatt (közben 1 órai vesztéssel).

De nézzük a kalandosabb tényeket.

Fentebbi képünk egy igen nevezetes kocsizását ábrázolja gróf Sándornak a budai vár vízi kapujától a vízi városba vezető igen meredek lépcsőn. Elépcső igen hosszú, s csak ki a hely színén megszemléli, lehet képes e merész kocsizás nagyszerűségét megítélni, sőt akkor mindenki a lehetetlenséggel határosnak fogja tartani. Pedig valóban megtörtént.

A kép híven mutatja a történetet, — s csak arra kell még figyelmeztet-

Gróf Sándor kocsizása a budai várba vezető lépcsőn.

nünk mindenkit, hogy a koci igen nehéz volt s hogy a lovak közül mindaddig egy sem vezetett még lépcsőn, tehát illy kocsiára nem voltak betanítva, — s hogy ez gróf Sándor Mórnak első kísérlete volt, mellynél lóhajtási ügyességében bizva, elegendő tapasztalást szerzett arra nézve, hogy minden lovat lehet lépcsőn fel- s lejárásra készíteni, a nélkül hogy ehhez előleges betanítás kívántatnék.

Megemlítjük itt legvégül azon vakmerő ugrást is, mellyet a gróf 1822-ben Pesten a nagyhid-utczában „Tatár“ lovával tett. A király-utca felé sebesvágatva lovagolván, két egymás mellett ment kocsi közé szorult; balra volt egy paraszt kocsi 3 lóval, egymás mellé fogva, jobbra egy magán kocsi. Az utóbbi az újtérre akart be fordulni, a paraszt pedig egyenesen folytatta útját, mi által a gróf — a magán kocsi a parasztot akarván megelőzni, — a két kocsi közé került. Remélt még a két kocsi közül kijuthatni, de már késő volt. Előnyben lévén már a paraszt, a gróf megsarkantyuzta lovát és a 3 egymás mellé fogott lovon átugratott, — a mi röpülésnek is beillett, mint ezt az ide mellékelt kép hiven ábrázolja. — Máskor, midőn a kiszálló hidhoz ért, a partról épen elindult a rév. Gróf Sándor egy percig sem habozott, lovát megsarkantyuzta s szerencsésen beleugrott lovastul a révbe, a rév bejárata rúddal volt elzárva, azon is átugratott. Képzeltetni, mint bámult a révész!

S itt bevégezzük mi is csodálkozásunkat!

tört bors, dohány, paprika stb. vízzel, vagy tejjel mosassék ki. Ellenben a vegybontó idegen testek, millyenek a hamu, oltott mész, vakolat s más effélék, legbiztosabban olajba vagy friss vajba mártott, ecsetté sodrott s a szempilla alá bocsátott ruhalemezke segítségével mellőztessenek el. Semmi sem lehetne ártalmasabb, mint efféle idegen testeket vízzel vagy más illyesmi nedvvel a szemből ki mosni; mert ezen nedvek által az ártékony állományok felolvasztatván, még nagyobb izgatást szülnek. — Megesik, hogy a gyermekek játék közben egymás orrába borsót, babot, kukoriczát stb. dugnak; ezeknek eltávolítása is mennél később, annál több nehézséggel jár; azért igyekezzünk azokat mielőbb kivonni, mit ha ujjainkkal nem tehetnénk, szivassunk a szenvedővel burnótot, száját pedig fogjuk be, midőn megtörténik, hogy az így bekövetkező tüszűzés alatt a nagy erővel kitóduló légfolyam által az idegen test kilökessék. — Ki valamit vigyázatlanul nyelt, s az nyelésőjében akadt, a megfuladás rettentő veszélyének van kitéve, hacsak idejekorán segélyt nem nyer. Ha a megszorult test nem nagy tériméjű, p. halszájka, próbáljunk a beteggel kenyeret nyeletni; ha azonban a lenyelt fa-

Gróf Sándor ugratása Pesten a nagyhid-utczában.

Orvosi tanácsok nem-orvosok számára.

(Vége.)

III. *Idegen testek a test különféle üregeiben.* Hányszor történik, hogy a munkás ember szemébe holmi idegen test hull, mellynek azonnali észszerű eltávolítása által néha a legveszélyesebb szembajok kifejlődését akadályozzuk meg. Erre nézve tudni kell, hogy a közéletben gyakorlatban levő ugynevezett rákszemeknek a szempillák alá bocsátása valódi esztelenség, mert ez eljárás által csak növeljük a szemnek ugyanis már nagy foku izgatottságát. Azon idegen testek, mellyeket a rákszemek képesek magukkal a szempillák alul külszinre hozni, kijönnek ugyanis, ha a szempillákat gyöngéden simogatjuk a belső szemszöglet felé; mellyeket pedig ekként nem tudunk kiküszöbözni, bizonyosak lehetünk benne, hogy rákszemmel sem leszünk képesek azokat onnét kierőszakolni; hanem tudván, hogy melly idegen testek a szemre csak erőművi izgatást gyakorolnak, s annak hártáiba be nem hatottak, többnyire a felső szempilla alatt rejtőznek; ha egyszeri simogatásra ki nem jönnek, a felső szempillát gyöngéden kifordítván, a rajta fekvő idegen testet gyors ruha segítségével töröljük le. A szembe hullott főveny és por, mint

lat már maga kitölti a nyelésőt, minő a mohón befalt egész gesztenye, tojás, darab hus stb. ovakodjunk illynemű kísérletet tenni, mert a veszélyt csak növelnök. Mig orvos érkezik, hasznos lehet a beteg megrázatása, annak hátbaütése, s hogy hányásra ingereltesék, a torokbemenetnek tollal érintése.

IV. *Lásas betegségek.* Alig van heveny kór, melly hirtelen támadja meg a szervezetet, láz nélkül. A súlyosabb nyavalyák általán erős rázó hideggel s erre bekövetkező állandó forrósággal járnak. E tünetény a vér- és idegrendszer közt létező öszhangzás fölbomlását, rendellenességét jeleli. Zavar és ingerültség támad tehát az eddig békés szervezetben, mellyet, hogy visszavezethessük a természetet előbbi folyásába, minden áron csillapítanunk, enyhítenünk kell. Az Istenért, távoztassunk tehát az illy — hogy ugy mondjam — izzó parázsban égő betegtől mindent, mi őt még inkább hevithetné, izgathatná. Mert fölfokozott hőmérsékleténél fogva inni vágyik az illy beteg, s szomjusága — természetes okok miatt — olthatatlan, ne adjunk neki bort, pálinkát s más illy hevítő italokat, ne öntsünk a tüzre olajat; hanem nyujtsunk neki közönséges italu vizet, a hányszor csak kívánja azt, gyakran, bár egyszerre nem sokat. S ne ámitsuk magunkat azon balhittel, hogy a vizivástól a beteg

vizkórba esik. Sok lázas betegség magára hagyatván s a beteg egyedül a romlatlan természet intését követvén, a láz lecsendesül, a beteg meggyógyul; míg ellenkezőleg sok lázas betegség gyógyíthatatlanná fajul, mert a nyújtott izgató szerekre annyira feszítettnek az ugyanis zaklatott életerők, hogy azok végkép kimerülvén, megszűnnek működni. — A lázas betegségek egyik lényeges tüneténe az étvágyhiány. Ne erőszakoljuk az illy beteget, hogy egyék; míg a láz tart, a természetnek nincs eledelre szüksége, sőt ezek által csak fokoztatik az izgatottság. Pedig mennyi visszaélés történik e részben is a nép között, s hányszor hiúsul meg e miatt az orvos legéjszakerübb kezelése, s vall kudarcot a legbiztosabb gyógyszer!

V. **Tetszhalál.** Leggyakoribb okai: vízbefulás, fagyás, villám-sujtás és veszélyes légnemek beszívása, minő a széngőz, s a szén-savas gáz, melly olytán hajlékokban fejlődik ki, hol valami forrás történik, p. új borral telt pincékben, kriptákban, sirgödörökben stb. — A tetszhalál mindegyik nemében hacsak a rothadás tüneténei világosan nem mutatkoznak, fölve legyen az emberbarátnak, ki a szerencsétlen életrehozásán fáradozik, reményét a megmentés dicső sikere fölől el nem veszíteni, s a legnagyobb türelemmel mindent elkövetni, hogy a tetszhalottban szunyadó életerők fölébresszenek. Kifogván tehát a vízbemerültet — míg orvos érkezik — nem levén egy percnyi idő a halogatásra, eszközöltessenek a következők. Mielőbb szabadittassék meg a tetszhalott öltönyeitől, s helyezzessék meleg ágyba tiszta, egészséges légű szobában, hol rakassék körül meleg téglá, fedő, hamu, köpor s más hasonló kéznél kapható tárgyakkal, különösen tétessenek ezek minél gyakrabban s minél melegebben a szivgödörre, a lapocz alá, s a talpakra; ezek nem levén elégségesek, helyezzessék a tetszhalott só- és hamuval megerősített meleg fürdőbe. Csupán ez átható melegítés által már számosak visszahozattak az életre, melly mellett czélszerű dörzsölni, kefélni a tenyereket, talpakat, s a szivtáját, tormát vagy vöröshagymát tartani az orr alá, sőt azzal a nyelvet is megérinteni, a fülbe erősen bekiáltani stb. El nem mulaszthatom itt megróni azon kárhozatos szokást, mellyet a vízbemerültekkel általában gyakorolnak, melly szerint a szerencsétlent fötetőre állítják azon fonák meggyőződésnél fogva, hogy a benyelt víz a szájon át kifolyhasson. Erre nézve tudni kell, hogy a vízbemerültek nem az elnyelt víz tömege miatt halnak meg, hanem a lélekzet fennakadása miatt; megfuladnak az illy szerencsétlenek, vagy megüti őket a guta, melly utóbbit leginkább előmozdítja a fötetőrei helyezettetés, miáltal a vér még kevesebbé folyhat vissza az agytól s a torlódás még inkább növeltetik ahhoz. — A fagyottak életrehozásánál szintén nélkülözhetlen kellék a meleg, de azt csak fokoként szabad éreztetnünk a tetszhalottal. Az illyennek a fagypontról közvetlen meleg szobábai érkezése a test finom szöveteinek szétrombolását s az életerők rögtöni tökéletes megsemmisülését okozhatná. Helyezzessék tehát a fagyott hó közé, vagy jeges vízbe, s dörzsöltessék teste hó vagy jégdarabbal, s csak lassanként, ha már az életerők nyilatkoztak, vitessék át melegebb helyre. Ha van az egyénben még élettehetség, ennek fölébressztésére közönségesen ez eljárás elégséges. A melegnek kora alkalmazása bár minő alakban, veszélyes. — A villám sujtott öntöztessék hideg vízzel, s ha ez nem használna, takartassék hevenyében ásott árokba akként, hogy csak arcza látszassék ki abból. E földágy, mellyben már több villámsujtott tért magához, különösen mezőn találhat alkalmazást. — A veszélyes légnemek beszívása általi tetszhalottak szabadittassanak meg öltönyeiktől, helyezzessenek hideg léghuzamba, öntöztessenek hideg vízzel, mosassanak eczettel. — Az itt nem említett teendők a megérkezett orvost illetik.

Éder József.

Mi a halál?

Nagyheti merengés, írta EDVI ILLÉS PÁL.

A mai nappal, a Gergely pápa-féle keresztyén naptár szerint, belépünk a böjti évszak utolsó hetébe, az u. n. *Nagyhétbe* (*), mellynek *ötödik* köznapján, (nagy-pénteken) fordul a Megváltó kereszt-halálának gyászos emléknapja, mint a böjtnak tetőpontja. Az Urban e célra történt ünnepélyes bevonulását a szent városba, a keresztyén anyaszentegyház *Virág csásarnapjával* (**) hirdeti, éven-

(*) Németül *szent hét, szent péntek*, (Charwoche, Charfreitag.) — az elavult *char* szócaka *szent-et* jelentvén.

(**) Nyelvünkön e cím nem bibliai kifejezés, mert a bevonuló ur Krisztus utját nem virágokkal, hanem zöld galyakkal, névezetint pálmafa-ágakkal hintették be, melyről ugyan-csak viseli is nevét minden más nyelveken.

ként megújítva mind az idők végezetéig. Illő dolog, hogy mi szintén juttassuk eszünkbe illy alkalommal tulajdon végünket is. De nem különben illő, hogy a *Vasárnapi Ujság*-ban a sok komoly és mulattató olvasmány közé léptessük fel egyszer a komoly tárgyak legkomolyabbikát is, azt a mindnyájunkkal köz sorsot, a halált, — melly körül még e czikk írójának sincsen kedve élceskedni; pedig nemcsak az agg irónak, hanem a fiatalnak is ez az utolsó ellensége — emennek hátul, amannak elől ólálkodván élete után. Elégeljük t. olvasóink, hogy e kedélyes hirlap efféle czikkel hivat egész eddig megkímélte, és többnyire vidám közleményeket kíván eregetni, mellyek azt hirdessék inkább, hogy *mi az élet!* De a böjt végén készakarva engedjék magukat most listenesen megszoríttatni, és ezzel a *rettentések királyával* (mint a halált Jób czimezi), jól szembe nézni, egyszersmind felbátorodni. Lám — bölcs Sirák mondja: „*Megemlékezzél Meghalásodról, és ugy nem könnyen vétkezel,*“ — melly diktum két első szavainak kezdő betűi, a két irgalmatlan nagy *M*, mindenkiünk tenyerére letörölhetlenül rányomatvák, mint a meghalás bélyegjegyei, — ám nézze meg kiki mindjárt. De en most mégis nem törődöm sem azzal, hogy bölcs Sirák mit mond, sem azzal, hogy mi van nyomva mind a két tenyerembe, s azért is azt cselekszem, hogy cikkemet arról a félelmes halálról nem fonandom ki hosszúra, miszerint aztán az olvasók velem együtt csakhamar át essenek rajta. Egyuttal még azt is igen tanácsolnám cikkeim kedvelőinek, hogy azt csak szép lassan magukban susogva olvassák; hogy az ármányos meg ne hallja.

E gyászos végváltozástól félelemnek enyhítése végett, a bölcsészek eleitől fogva mesterkedtek, azt minél kellemesb alakban vezetni fel a szegény halandóság candidátusainak. A csontváz és kaszás ember rut képe helyett, azt szebb képekben rajzolgatták. Ama genialis görög nemzet költészei — minden tárgyat személyesíteni igyekezvén, — a halált ugy föstötték, mint valamely szende angyalt, ki az égő élet-fáklyát csöndesen kioltja, vagy az élet fonalát ollóval elriszszantja; és mint az álomnak testvér öcsését, — mindketten az éjnek fiai levén. Közbeszédben is a régi görögök igen óvakodtak a *halál* szót nyelvökre venni. Ők nem szóltak így: „Az én barátom meghalt, — a földben rothad, stb.“ Nem! ők inkább így ejtették a szót: „Az én barátom elszenderült,“ vagy: „Ő végsorsát kiszenvedte.“ Melly szólásmódot Mózes könyveiben a zsidók megtalálván, szintén átvették; és a keresztyénségre térvén is, megtartották; — sirkertjeiket sem czimezték másképen, mint nyugvó s alvó kamarácskáknak, (gör. koimeteria, lat. coemeteria). És van is valami *szent* az alvásban. A lélek abban mintegy félig kibontakozva a testi hüvelyből, ezt körüllebegi; és mi a szellemvilághoz közelebb vagyunk. Azért Schiller, a nagy német költész, egy színművében, — midőn egy királyt általában készülnék megölni az orgyilkosok, — rájuk ezt sikoltja: „Meg ne öljétek szent álmot!“

A Biblia pedig, hogy a hiveket némileg megbarátkoztassa halálukkal, — elczimezi ezt majd *kivethközésnek* a testből, majd innét *elköltözésnek*, majd *elbocsáttatásnak* a földi élet rabságából, majd a küzdés elvégzésének, megnyugvának minden bajtól, megivandó pohárnak, és az éj ránk borulásának. Legtöbb helyen azonban nevezi a Biblia is a halált *alvásnak*, a megholtakat viszont *elaludtának* az Urban. E kép a régi görög bölcsészekével szintén egyezvén, nemcsak legszebb, legörvendetesebb és tanulságosabb, hanem legvigasztalóbb is.

De a haláltól félelem enyhítése végett, mégis legczélszerűbb lesz, a meghalás műtétével természeti oldalról megismerkednünk: melly érdemben a természetbuvárok tapasztalásai után im ezeket közölhetjük.

A test nem hal meg egyszerre minden részeiben, hanem egymás után daraboként, ugy hogy a halál fokoként közelget el. — És ez már mindjárt vigasztalás; mert így nagy kiméletesen előkészítetünk sz egész testnek halálához. Az én kedvencz kézi könyvem is, — melly mindig asztalomon előttem fekszik, hogy épen most is rá nézhessek, — e tárgyról így szól: „*Halált hordozunk magunkban.*“ Valahányszor törést, vágást vagy bármi sebet kaptunk valamely tagunkon, mind annyiszor azt a tagot halál érte. Ha fejünknek ékesége, a hajszálak elhullanak vagy megöszülnek, — ha őrlő műszereink, a fogak, ezek a szép zománczos orgona-sipok a beszédnek ékes zengését többé nem adják meg, ha közülök csak egy is kivész, vagy erőszakkal kivágatik; ha valami megromlott tag testünktől el-metszetik, hogy az egész megtartassék: mindannyiszor részes ha-

lál ért bennünket. Pedig hány ember nem válik meg így majd kezétől, majd lábától, és ekkor azon tagjában halált szenved! Hányan nem jutnak siketségre, vakságra és némaságra: halál van az ő testökben, — a nyelv, szemek és fülek halála. Hányan esnek sinlődő nyavalyába, vagy részes szélhűdésbe, halál van jelen öbennök is, t. i. a test érzékeinek szomorú halála, mellyek az olly szerencsétlen halandóktól már előre bucsut vettek. Különösen pedig a vétség mi egyéb, mint szemünk láttára élő mozgó halál? A véneknél, arczáiknak barázdái, eltompult érzékeik, föld felé görbedett testök és tántorgó lábaik, a feledékeny ész, mind mind halálra mutatnak; és ők ollyan pislogó lámpák, mellyeket már egy kis fuvallás is kiolt. Testi erejüktől megfosztatva, érzékeiktől elhagyatva, az utánuk nyomuló új emberseregből kinöve, tetemeik majdnem földde hidegülvé és megfásulva: vajjon mind ez nem kész halál-e, mellyre az utolsó meghalás, azaz: a szívé, csak mint a korábbiak befejezője van még hátra!

Az ép emberi testnek végváltozása immár, — ha véle mindeknek természeti renden folytak, — kisebb nagyobb eltéréssel így történik, mint ezt, több haldoklónál jelen levén, magam is láttam.

Mihelyt az ember — élet-kifejlettségének tetőpontjára eljutott, — mi a 45-dik év táján történik, — azonnal elkezdi az ember lassanként gyengülni, és életerejének fogyásával érdekei is csökkennek. Magas vétségben az egész testnek elbágyadása jelenti, hogy az élet közelit a feloszláshoz; mellyhez járul némelly betegeknel a halálnak előérzete is. Végre a halálos nyavalya megjelenik, annyi-féle rohammal, a hány az ember; kiütvén magát vagy a belső részekben, vagy a fejben, vagy a tagok valamelyikében, vagy az összes test-gépezet fájásában. Az ilyenkor beálló fájdalmak (minőket soha még életünkben nem éreztünk,) az erőket mind inkább kimerítik, úgy hogy a melly mértékben azok növekednek, olly mértékben fogynak az erők és a fájdalmak érzése is. Mikor pedig a fájdalmak annyira magasodnak, hogy már erőket fölülmulják, akkor bekövetkezik az eszméletlenség állapota, és az öntudatnak jótékony elenyészése, vagyis: a nemérés. Ekkor aztán a vér, mellyben rejlik az élet, megállapodáshoz készül; mert forgató nyomó-gépe, a szív is erejét veszti, rendetlenkedik; majd sebesen ver, majd megmegszűnik. Ahoz képest az ütő-ér is majd gyorsabbaa lüktet, majd megszűnik, és a szélső tagokba már nem is hat el; mellyek tehát most már meg is hidegülnék. Egyszersmind az arczulat ki-nyomul szokott formájából, mit egy híres régi görög orvos bölcsész nevével *hipokratesi arczulat* czimével neveznek az orvosok. A testet hideg ragadós veriték borítja el; a lehellés sohajtó és szorongó lesz, a nyelés nehézzé válik, a tüdőben meggyűlő sok nyálka hörgést okoz; az egész test rogyik és alácsügged; az állkapca önként leesik, a lehellet is meghidegül, — melly állapota a haldoklásnak nem tarthat sokáig, néhány óráig legfőlebb. Az utolsó lélekzettel megszünt az ember élni és meghalt. De közönségesen, míg utólagosan néhány gyenge lélekzés következik, egyuttal megszűnik a szív verni; a test most már egészen érzéketlen, róla minden pirosság eltűnik, a tagok megnyulnak, az egész test megmerevedik, és a halál (vagyis az étellel ellenkező állapot,) tökéletesen kifejlődik. A hallás érzéke pedig az, melly a testben legkésőbb hal meg végkép; azért szükséges, hogy haldokló körül mély csend legyen, és még suttogás vagy zokogás is eltávoztassék, hogy a költözködő lelket ne háborgassuk. — A halál tehát az emberben nem úgy megy végbe, mint az élőfában, hanem egész ellenkezően. Az élőfa belsejében vész meg előbb, és utóljára külsejében; az ember viszont testének minden tagjaiban és külsejében elhalhat, és belsejében a szív még akkor is ver. Láttam bizonyos helységben, nagy tüzvész alkalmával egy megégett embert, ki testének törzsökében és minden külső tagjaiban fekete szénne volt összeégve, és belsejében a szív még is vert, a tüdő néha néha lélekzett, szóval: a kinos ember még akkor is élt több óráig, de eszméletlenül.

Mind ezekből pedig kitetszik, hogy a meghalás nem szenvedés állapota, hanem szenvedések semmisülése. Olly természeti dolog ez, mint a születés. Egyikről sincs öntudatunk, azaz: nem érezzük egyiket is.

Mind azok, kik már valamikor a halálnak révén voltak, és annak első fokát kiállották, de ismét feltenyésztek az életre, — meg-egyezőleg azt erősítik, hogy ők azon halálos állapot felől mit sem éreztek, hanem ájulásban és magukon kívül voltak. Meg ne hagyja magát senki csalatni azon vonaglások, reszketések, hörgések, csuklás, fogcsikorgatás, kapkodás, szem-meresztés, és más illy előkészü-

letek által, mellyeket a haldoklóknál látunk; és a mellyek ijesztőb-
bek, mint maga a halál. Ezek csak a szemlélőkre nézve kinosak; de a halál fia mind ezekből szintén úgy nem érez semmit, mint a szerencsétlen nyavalya-törősek, kik magukhoz jöven, a nekünk olly gyötrelmesnek látszó előbbi állapotuk felől mit sem tudnak. S a legujabb orvosi találmányok ma már nyujtanak biztos szerezket (minők az aether, chloroform stb.), mellyek a szülés és meghalás fájdalmait teljesen megsemmíteni és a szenvedőnek érezhetlenné tenni tudják.

Csak még a halál nemeiről itt néhány szót, hogy annak ezer-féle variatíói között mellyik lehet a legkönnyebb, és mellyik a legnehezebb; — noha nemét halálunknak választani nem áll senkinek hatalmában. Kétségkívül könnyű halál az, mellyet kevés, vagy rövid ideig tartó kinok előztek meg; a legkönnyebbik pedig az, melly hirtelen és minden fájdalom nélkül oltja ki az életet, p. o. a teljes szélhűdés és a villámsapás. Nehéz halál ellenben mind az, mellyet hosszas és éles fájdalmak előztek meg; minő volt hajdan a keresztre feszítés is, — és korunkban a fejtétel; — legnehezebbik lehet talán az elevenen eltemettek és a sirban feleszmélteknek borzasztó kinos halála. De minden kegyetlen halál-nemet fölülmul az elevenen elégettetés; s a pokol gyötrelmei is e halál neme által példáz-
tatnak a Szentírásban.

Ennyit irtam a halál *theoriájáról*, vagyis elméletéről, az ettöli iszonynak enyhítésére. Beszélnek ugyan holmi zavart fejű angol-ról, ki a haláltól mit sem félve, hideg vérűen torkát metszé, csupán azért, mert röstelt mindennap öltözködni, de hiába; a halál végre senkinek sem kedves bizony, bár hogyan szépítsük is arczát. Irtam pedig ezt, a *Vas. Ujság* tisztelt olvasóinak kedvéért, de (mi tagadás benne) saját szegény fejemnek is bátorításul. Mert aligha én is úgy nem járok, mint akárki más illetén íróféle Ádám fia.

Most következnek a *praxis* és a kivitel. De erről írni szükség-telen. Ne busuljunk, azt könyv nélkül is fogja tudni mindenikünk bizonyosan; miután a földön élt közönséges embereknek myriádnyi seregéből még egy sem volt, ki meghalni nem tudott volna. Mégis köszönjük meg szépen, hogy csak egyszer kell meghalni.

Csak azt kívánjuk tehát e cikkünk záradékául, hogy a *praxis* órácskája mindenkire nézve legyen könnyű; és üssön számos Virág-vasárnapokon tul, soká, — igen soká; mindeniknek pedig szeren-
csésen és boldogul! *)

A paraszt is föltalálja magát.

(Vásári esemény.)

Örülök szívből lélekből, ha honfitársaim közt léleményes elmére akadok, s nem tarthatom magamat vissza a nevetéstől. Midőn látom, hogy kapu-
tos barátomat is rászedi egy börnadrágos paraszt. Pedig ez gyakran történik az életben.

Sokan azt hiszik, hogy a falusi ember, ha a városba megy, szeme fényét veszti, s a mi neki megtetszik és tán szüksége is volna rá, arra olly könnyeden megcsinálja az alkut, mintha csak úgy lopta volna a pénzt.

Csalódik, a ki ezt véli. Senki sem válik meg olly nehezen a pénztől, mint az egyszerű falusi paraszt; és senki nem forgatja kezében úgy össze vissza a megvásárlandó árucikket, mint ő. Mert azt tartja, hogy nem is keresi olly nehezen senki a pénzt, mint ő.

Egy országos vásár sokféle esemény színhelye. Láthatni itt, milly dicsé-
retekkel halmozza az eladó fél áruba bocsátott marháját, ékszerait és ruha-neműit. S viszont milly olcsárolva alkuszik azokra a vevő fél. — Kinek ideje van ezek közt naphosszat ácsorogni: nem kis mulatságot szerezhet magának. A mulattató dolgokat most azonban nem czéлом fejtegetni.

A k-i, jakabnap-i vásár alkalmával egy tehéneladásnak voltam szem-
tanuja.

A korcsmárost, a kié a tehén volt, jól ismertem, mint egykori tanuló-
társamat. S most, hogy a baromvásárban bolyongásom közben vele összejöt-
tem; örömeben, hogy rég nem látott ismerősével vetette össze a véletlen, csak-
nem a bőréből bujt ki. Kértem tőle, tán valamit akar venni? — Nem biz én
kedves barátom — felelt — egy szép tehenet hoztam be eladni, mert meg-
vallom a pénzre szükségem van. Közelebb hitt a kocsijához, mellynek rácsá-
nál volt megkötve a tehén. Dicsérte szerfelett; alkalmasint szeretett volna
vele engem is befésülni. Minthogy pedig én tehenet venni nem akartam, e
beszédet abbahagyók s másról kezdék beszélgetni, kérdezősködni. Egyszer
egy paraszt embernek szemébe ötlött a korcsmáros tehene. Oda jön a paraszt,
kérdéző, hogy eladó-e a tehén vagy tán már vette? Mire a korcsmáros felelt,
hogy eladó.

A paraszt a fején merezskedő zsomboralaku bárány sapkához kapkodva,

*) Hasonlóképen kívánjuk az olvasók nevében e cikk írójának is.

igy szól a korcsmároshoz: Megtisztetem az urat, nem tudom, kihez legyen szerencsém, hanem szeretném ezt a tehenet megvenni.

— Én a h—i korcsmáros vagyok — felelt az. Nézze meg kegyelmed a tehenet jól, ez szelid, jó pára, sok tejet ad s minden évben tenyész.

— Mi volna az ára, nagy jó uram? — kérde a paraszt.

— Ennek az ára, hatvan pengő forint.

— Oh az sok lenne érte.

— Nem sok, mert szép darab marha ám ez.

— Mégis csak. . .

— Mit adna hát érte kegyelmed?

— Negyven pengőt, uram.

— Az kevés, ötvenhatért oda adom.

— Még ugy is drága. Lássa uram, a szegény ember nagyon nehezen jut ám most a pénzhez.

— Hja, azt én jól tudom, de azért az ilyen tehen árát mindenütt megkérlik. —

— No csak adja hát, uram, negyvenért.

— Ötvenkettőért vigye el kegyelmed.

— Adok érte negyvennégyet, vigye a manó azt az egypár forintot.

Dictum factum! még nehányat szóltak, s negyvenöt forintért a paraszt megalkudta a tehenet, s még egy vizsgálódó szemlét tartva annak minősége felett, kifizeté az árát.

A korcsmáros, mint ki nyugót ráz le nyakáról, szabadabban kezdé lélekzeni. Pénzét elhárítván zsebretevé. A parasztnak pedig tehenével együtt sok tarka barka áldást kívánván, mellőle elvonult. A korcsmáros azt gondolta, hogy már minden jól van, pedig mennyire csalódott!

Engem azután a korcsmáros behitt a „Becsali“ csárdába, hol cigány-pecsenyét és bort parancsolt. A pecsenye mellé négy hüvelyknyi átmérőjű buktákat szedett elő azon zsebeknek fenekéről, melyekbe midőn benyult, karja vállhegyéig bukkott.

Azon idő alatt a paraszt ember, ki utitársával már hazamenendő vala, találkozik egy ismeretlen egyénnel, ki látva a tehenet, melyet a paraszt kötelénél fogva vezetett, azt kérde tőle: Atyafi, hogy vette kend azt a tehenet?

— Negyvenöt pengő forintért vettem biz én, olly igaz, mint hogy vezetem.

— No, kend ugyan jól megadta az árát, mondhatom; hiszen ez már csak levágni való.

— Miért?

— Hát e tehennek nagyon csekély hasznát fogja kend venni; én ismerem jól, a tehen már 8 esztendő és még csak egyszer borjazott, aztán még tejet is keveset ad. Ugy-e a h—i korcsmárosé volt?

— Azé ám! Aztán igaz, a mit beszél kend?

— Olly igaz, minthogy itt állok.

— Ejnye, kutyaátkozta, mit csináljak most, — töprenkedék a paraszt — a pénzem mikép kapom vissza? hátha haza is ment már az a korcsmáros! De mindegy; visszamegyek, s megpróbálkozom vele, ha valami uton módon még a pénzemhez juthatnék. Visszajő kend velem, atyafi? kérde utitársát.

— Visszamehetek — válaszolt az.

A paraszt visszafordult a tehenével a még nem messzire hagyott vásártérre, hol fütől fától tudakozódott a h—i korcsmáros után. Egyszer épen olyan emberre talált, ki minket látott a csárdában, s rögtön utánunk igazította őt.

Künn az udvaron tehenét utitársára bizá, maga pedig bejött a szobába, hol a korcsmáros, a mint meglátta a paraszt embert, azonnal így szóla hozzá: No valami baja van kegyelmednek?

— Nincs biz énnekem, uram, semmi bajom se, — felelt a paraszt, — csak, tudja édes ur, hogy ez a tehen-vásárlás sok babonassággal jár, a mi talán használ is a tehennek, de ha nem használ is, azért talán nem árt. Én is még egy ilyen babonázást elfeledtem végrehajtani e tehenével. Az öreganyámtól mindig azt hallottam, nagy jó uram, — folytatá a paraszt — hogy ha tehenet veszek, annak árát egy csomóban a tehen hasa alatt háromszor átvegyem.

A korcsmáros fölkelt ülhelyéről s a paraszttal együtt az udvarra mentek, hol a másik ember kötelénél fogva a tehenet tartotta.

Egész szíveséggel nyult zsebébe a korcsmáros a nála még mindig egy csomóban létezett pénzösszeg után, vélvén, hogy az együgyű parasztot babonás hitéből egyelőre kitántorítani úgy sincs ideje. Lehajolt hát, miután a pénz elővóná, s átadá azt a paraszt ember kezébe a tehennek hasa alatt.

A mint a pénz előbbi tulajdonosa kezébe jutta, az nem gondolva többé semmivel, még a tehen kötelét is utitársának kezében hagyva, sietve távozott, azt kiáltva vissza a korcsmárosnak, hogy: Isten áldja meg nagy jó uramat a tehenével, azt az öreganyám nem mondta, hogy a pénzt, ha egyszer kezembe vehettem, vissza is adjam. Szerencsémnek tartom, hogy idejében megtudtam, mikép a tehenével kárt vallottam volna.

A korcsmáros elbámult. Nem tudta, álmodik-e vagy ébren van? Hoszszu képpel kötö meg tehenét az ablakvashoz. Azután bejött ismét a csárdába s keserves hangon panaszlá el, minő kudarcot vallott a paraszttal. — Mindjárt nem fogyott ugy sem a pecsenye, sem a bor.

Én ezután, ott hagyám e tisztelt korcsmáros urat, gyöngédségem nem engedé, hogy midőn illy gyalázatot vallott, a helyett, hogy bánkodnám eseten, szemben kinevessem s fájdalmát még magasabb fokra csigázzam. Y.

T Á R H Á Z.

Kakas Márton a színházban.

LXV. Levél. Bocsánatot kérek szerkesztő ur, hogy bátorkodtam kegyes engedelmével nélkül két hétig beteg lenni. (Csak tessék Kakas barátom, akármeddig! Szerk.) — (Köszönöm, nem akarok vele visszaélni. K. M.) még most is olyan náthás vagyok, hogy 18 betűt nem tudok kimondani az abécéből; úgy hogyha diktálnom kellene, a mit irok, aként járhatnék, mint Németh Pál urambátyám, ki egyszer hasonló náthás állapotban szenvedvén (a cholera alatt) elment a szolgabíróhoz passusért; (mert akkor kellett) — az kérde, hogy hiják? ő mondja a nevét. A szolgabíró odairja: *Débet* Pál. Felkiált urambátyám: „deb Débet; hadeb Débet!“ — „Hát mért nem mondja világosabban?“ — „Deb tudob urab öcséb, bert dátháb van.“

Azonban sietek utolérni, a miket elmulasztottam; úgy is majd kifurja már az oldalamat, a mit mondani akarok, hogy tudniillik egy idő óta tisztelt közönségünk életrendében igen örvendetes változást lehet tapasztalni. Az az, hogy egy szomorut és egy örvendetest. Előre bocsátom a szomorut, utoljára hagyom az örvendetest. Szomorú változás az, hogy operáink előadásait igen gyéren látogatják, pedig derék igazgatóságunk mindent elkövet, hogy azokat régi érdekességükben állítsa ki, még szomorubb, hogy jeles balletünk még kevesebb sikert bír aratni, pedig tudhatná a közönség, hogy az nemcsak a színháznak, hanem egyes nagylelkű hazafiaknak, sőt nemesszívű journalistáknak is milly tetemes áldozatába kerül. Ezek tehát igen szomorú tapasztalások s komoly gondolatokat gerjesztenek bennünk, mi módon lehetne a tisztelt közönséget kényszeríteni, hogy ha olyan nagyon ohajtja az operát és balletet, hát járjon is bele. Örvendetes tünemény azonban, hogy másfelől drámai előadások alatt olly tele házakat van alkalmunk izzadva szemlélni, a minőkre a *Próféták* ideje óta nem emlékezik ember. Alig hagyott ide bennünket Aldridge, a kinek fölléptei alatt még a *zenekar* helyét is ki kellett üríteni a nézőközönség számára (tessék ollyan operát felemlíteni, a hol ez megtörtént volna), midőn a rákövetkezett „Bánkban“ kétszeri előadásán, Dobsa V. Lászlóján, Bulyovszkyné javára, és a holnapután előadandó „utolsó Záchon“, Tóth Kálmántól, Szerdahelyi javára ollyan zsufolt közönség volt, hogy a ki egyszer hátrafelé fordult, többé előre nem tudott fordulni a nagy tolongásban. Egy szóval, közönségünk kegyelmébe vette a dramát; hanem azért ne hanyagolja ám el a másik testvért, az operát sem. Ugy vagyunk mi ezzel a két testvérrel, mint a gondos anya édes gyermekével; jobban szereti a fiut, mert az szerény, szorgalmas, iparkodó és takarékos, ez tartja fenn a házat, de azért mégis a leányát csiházza, mert ezzel van kilátás — jó partiet csinálni. Egyébiránt igazgatóságunk dicséretére meg kell említenem, hogy eddigél is kétségtelen jeleit

adta annak, hogy a drámai tagok igyekezetét és a közönség növekedő részvétét méltányolni tudja és szereti: a mult évi pályadíjak; az igyekezőbb drámai tagok fizetésének javítása; rég ohajtott drámák színrehozatala; vendégszereplések megváltása; Aldridge fölléptetése; s azon legujabb szerencsés eredményü kísérlet, miszerint vasárnapokon is historiai drámák adatnak elő, mind erős bizonyítványai annak, hogy igazgatóságunk nemcsak figyelemmel kíséri a közönség bizalmait; de azokat buzdítani is tudja.

Bocsánatot kérek, ha még egy kis rekedtség érzik a hangomon; majd jövőre nyiltabb sorokkal szólhatok nyilvánosságosabb tárgyokról.

Kakas Márton.

Földregés után.

Zsolna (Trencsén), mártius 10-én. A földregés borzalmi már megszüntek, s már szabadabban lélekezünk, bár a megrémültek még most is álmodoznak a rázkódásokról, s állítják, hogy majd minden éjjel földlökéseket éreznek. Azonban február 1-től én legalább többé nem tapasztaltam. Két utcánk még mindig el van zárva, s a házak, még azok is, melyek jan. 15-ke után épek valának, napról napra tovább repedeznek, és sokan aggódva néznek összeszerepedezett falaikra, hogyan állítandják majd azokat jó karba. A földregés által történt kárt becsló bizottmány, de főleg a városi mérnök Frajcsik Alajos ur felvétele szerint városunkban csak a falakban okozott kár 38,000 pftra becsültetett, de ha azt vesszük tekintetbe, hogy az olly rongált s kijavított házak becse s értéke nagyon alászáll, ugy az összes kár 100,000 pftra becsülhető. Február 16-án megjelent nálunk s körünkben több napig mulatott dr. Schmidt Gyula (olmücsi csillagász), Glosz Hugo cs. k. hadnagygyal, kiket az olmücsi hercegecsék tulajdon költségén s alkalmosságán küldte vidékünkre a földregés okainak s hatalmának tudományos kikutatása végett. Ezen uraktól hallók, hogy a földregés középpontja a Sztrecsnótól egész Facskó-Gajdl s Znyo-Váralljáig húzódó hegylánczolat volt, honnan sugarakban tovább terjedtet volna, s főleg Visnyove irányában leghatalmasabban dühöngött, hol még jóval később, a 15-iki véstetjes nap után is éreztek lökéseket, mindössze vagy 50-et, holott Zsolnán 20-nál többet nem tapasztaltunk. Vajjon, neptunistikus vagy plutonikus eredetü-e? Arra nézve véleményét az említett csillagász ur kimondani ovakodott. — A földregés előtt nem volt havunk, de nagy szárazság s mérsékelt hideg, — a kutakban a szárazság miatt elenyészett a víz, a Vág nagyon lepadt, de a földregés éjjelen vagy kilencz óra tájban kezdé havazni, azóta pedig maig is szaporodik a hó annyira, hogy ha egyszerre, mint reményleni lehet, meleg napok érkeznek, nagy áradásoktól félhetünk. A hideg mártius 1-ig szinte kiállhatlan

volt, 20 és több foknyi is, minek következtében folyóinkon félől vastagságu jégréteg van, s a szánut még mostanáig igen jó, mert mártiusban a hó bőségben esett. — A földrengés után több vizünk van a kutakban, egy 8 öl mély kutban megfagyott a víz, — a földrengés előtti órákban a házi-állatok, de főleg a lovak igen szilajak valának. Febr. 2-án, este 8 óra után, azurkék tiszta égen, 16 foknyi hidegnél hatalmas villámlást láttunk délkeletnek, azaz: az ominosus hegyek felől. Minek következtében a nép azzal ijesztgette magát, hogy vidékünk alásülyed; mások megint olly kőszá hieket terjesztettek, hogy a kormány megveszi telkeiket, őket pedig e veszedelmes helyről más biztosra szállítja. Már enyészni kezdte a félelem, midőn egyszerre márt. 1-én az idő langyosra változván, de azért havas felhőkkel legmagasabb hegyeink csucsai felett bevonulva levén az ég, — a Teplicska felett álló kopár Sztrány hegyen füstöt s minduntalan gőzölgést lehet látni. A sok s gyakori földrázkódástól már minden lelki erejét vesztett köznép egész nap futkosott ide s tova, bámulva a füstölő hegyet; s már Vulkánnak híresztelték, azonban csakhamar kisült, hogy e tűnemény nem volt egyéb a föld gőzölgésénél, ködforma fehér páránál. — De térjünk más tárgyra. A hajdan élénk, most fényvesztett Budethin, mely 1848 előtt Felső-Trencsén szegényeinek Mekkája volt, megint éled, ugyanis a Kiszuczua-új helyi szolgabírói hivatal még ez év végén, vagy a jövő elején átjön Budethinbe. — Vágon a hid jövő tavasszal fog építtetni, s pedig, mint mondják, lánchíd. — Brodnón a cs. k. kincstár új nagyszerű templomot építend goth stýlben, a rongált ó templomot pedig kölcsönmagtárrá akarják átalakítani, a mi valóban üdvös gondolat a szegény kiszuczai vidékre. Krasznó helységben is, hol mostanáig, mint sok kiszuczai faluban, ócska fatemplom volt, a magas kormány új csinos templomot építend. — Faluinkon az iskolamesterek fizetését mindenhol szépen fölemelik, legeske-lyebb 150 pft., de vannak, hol 400 pft-ra is emelték. S így talán a mi elhagyott népünk is remélheti jövődjét szellemi átalakulását.

Felföldi.

Irodalom és művészet.

— (A „Nagy Tükör“ örökösé és utódja), Kakas Márton már szétküldé előfizetési felhívását, mellynek első lapján az ő jól talált arcképe hívja fel a közönséget, legközelebb megindítandó „Album“ pártolására. Azt hisszük, a kik a jóízű tréfák és hasznos mulatságok barátai, seregeseen itt lesznek ezen-tul is. Az album 8 füzetére előfizetési ár 2 pft.

+ (Lissnyai Kálmán) Heckenast Gusztáv felszólítására a legszebb magyar népdalokból egy anthológiát szerkeszt, melly mintegy nyolcz iven igen szép kiállítással fog kiadni. A Vajda János által szerkesztett két kötetnyi anthologia is hallomás szerint nemsokára napvilágot látand.

+ (Pályadíjnyertes művek.) A magyar akadémia folyó hó 19-kén a Teleki-féle 100 aranyos drámai jutalom kihirdetése végett rendkívüli ülést tartott. A pályázó tíz vigjáték közül a jutalomra legérdemesbnek találtatott a „Fén az ernyő, nincsen kas“ című. A jelíges levelke felbontása után ki-tűnt, hogy e legjobbnak ítélt művet ismét Szigligeti írta. Ugyancsak ez ülésben két más jutalomnyerés is ki lőn hirdetve. Egyik a Sámuel-féle 15 darab arany, melly a múlt évben megjelent legjobb nyelvészeti értekezésre volt ki-tűzve; ezt Csuczor Gergely nyerte el az „Őszhangzókról“ irt értekezésével. A másik a Nagy Károly-féle 300 pftnyi jutalom, melly a legsikerültebb föld-tani ismertetésnek volt odaitélandó; ezt Szabó József „Pest-Buda vidékének földtani ismertetése“, mint a szakavatott bírálók által kitűnőnek talált mű nyerte el.

— Megjelent a „Sárospataki Füzetek“ második félelvéi III füzete. Tar-talma ismét maradandó becsü dolgozatokkal gazdagítja irodalmunkat. Az egyes cikkek következők: 1. Révész Imre: Sinai Miklós és tetelei a magyar ref. egyház alkotmányára vonatkozólag. 2. Hegedüs László: A szeptemberi evangy. szövetséggyűlés (I.) 3. Dr. Lengyel Endre: Állati delejesség (II.) 4. Szent költészet Celder Mártontól és Baksay Dánieltől. 5. Antalfi János Pestalozzi élete és törekvése. A Tárcsa cikkei: Magyar prot. egyháztörté-neti kutatók. Révész Imre: A debreczeni főiskolai tanárok előterjesztése. Tomasek Pál nyílt levele Hegedüs Lászlóhoz. A. S. Elmélet és élet. Irodalom. Prot. világkrónika. — Örömmel látjuk, hogy a szerkesztőség új előfizetést hirdet a „Sárospataki Füzetek“ második évfolyamára, melly szintén 60 iven s 10 füzetben fog megjelenni. Az első füzet május elején fog megjelenni. Előfizethetni Sárospatakon a szerkesztőségnek, Pesten Ráth Mór könyvkereskedésében. Egy évre 6 pft, félévre 3 pft.

— Stein János, kolozsvári kiadó-könyvtár tudatja az illető t. cz. elő-fizetőkkel, miszerint az „Új-testamentom kérdésekben és feleletekben“ című munka már sajtó alatt van, azonban nem füzetenként, hanem az egészet egy-szerre fogja szétküldeni, mihelyt sajtó alól kikerül — addig türelmet kér.

— Magyarországon az egészségi ügygyel foglalkozó egyéneknek név-sorozata (schematismus), régóta érzett hiány, mellyen az által lesz segítve, hogy a bécsi magas belügyminisztériumban jelenleg hivataloskodó cs. kir. tanár dr. Linsbauer Ferencz ur egy munkát szándékozik közrebocsátani, mellyben a lehető legnagyobb pontossággal, minden Magyarországon létező, orvostudor, sebész, fogász, állatorvos, ugyszintén gyógyszerár és borbély-műhely birtokosok, valamint az okleveles szülésznők is, névszerint fölvéte-nek, hozzáadásával a születési név és helynek, a vallásnak, ugyszintén azon idő és egyetemnek megnevezésével, mellyben és hol az illetők okleveleiket nyerték. Hasonló módon közzététehetnek minden orvosi és természettudományi testületek, illetőleg társulatok, gremiumok, tudományos, és minden a termé-szettudomány körébe vágó intézetek, azok alapítási és fennállási ideje, tagjai-nak száma stb. és az egész könnyebb áttekintést végett egy táblás kimutatás-sal fog befejeztetni. Előfizetést 1 p. forintjával minden az országban működő physicus elfogad ezen munkára, melly nem-orvosoknak is érdekes lehet, mi-

után mindegyik kormányzói kerületnek, ugyszintén a községeknek is népes-ségi, földterületi és nemzetségi viszonyai statistikai tekintetből is adadni fognak.

— Bécsből mi is kaptuk Válcái Imrének amaz előre híresztelt könyvét mellynek címe: „Irodalmi s művészeti daguerreotypek. Magyar írók s mű-vészek ismertetése.“ Igen jó jelnek tartanók, ha a munka kelendősegre ta-lálna, mi legalább annyit tanusítana, hogy a közönség az irodalom egyénisé-gei iránt folyvást érdeklél viseltetik. Különben e könyvből sokat tanulni nem fog senki, a mi talán nem is célja. Kénytelenek vagyunk azt, a szerző tehet-ségének elismerése mellett, fiatalkori nagy hűhónak elnevezni. Azon könyvek közé tartozik e munka, mellyekért a vevő nem sajnálja ugyan kiadott forint-ját; az olvasó sem ráfordított félóráját; sőt még azok sem bánhatják a dolgot, a kiknek kifizrázott arcképei benfoglaltatnak, annál kevésbé pedig azok, a kik belőle véletlenül kimaradtak; — az illy könyveket előbb utóbb csak azok szokták restelni és megbánni, a kik irták, ha t. i. van bennök jóra való tehet-ség — a mit a jelen esetben szivesen elismerünk; s ha e tehetőség mindinkább fejlődik, — a mit szintén hiszünk és remélünk. Óhajjuk, hogy Válcái Imre, kitől komoly irányu dolgozatokat e lapok is adtak s még ezután is adni fog-nak, szavaink igazságát mielőbb tapasztalja!

+ (Wass Sámuel gróf) közelebb sajtó alá fogja adni érdekes amerikai utinaplóját képekkel.

+ (Jenában), hol a magyarhoni protestans theologusok számára ösz-töndijalapítvány létezik, az egyetem közelgő háromszázados jubileumára egy mű jelenik meg, „Jens Hungarica“ címmel, melly több ott tanult s később hírnévre jutott magyar honfinak életrajzát tartalmazza. E munkácskát egy magyar irta t. i. Haan Lajos b.-csabai ev. lelkes, ki maga is tagja volt a jeni egyetemnek.

+ (A legjobb történeti munkára) kitűzött Pfeifer-féle 40 arany a tudós-társaságtól kijelelt bírálók által egyhangulag Szalay László „Verancsics“ című művének ítéltetett oda, melly a Budapesti Szemle 2-ik füzetében je-lent meg.

+ (Katona József ércszobra) néhány nap előtt megérkezett a bécsi ön-tödéből s a színházi könyvtárban lelepleztetett. E szobor nemsokára a szin-házi csarnok előtti kis kert közepén fog fölláttatni, hogy méltó emléke le-gyen „Bánk bán“ a legjobb magyar dráma költőjének, s egyszermind azon hazafias kegyeletnek, mellyel Tomori Anasztáz, ki e szobrot készíttette, a nemzeti irodalom iránt viseltetik.

+ (La Cinna Osskár) fiatal pesti zongoraművész jelenleg rakásra aratja a diadalokat magyar dalaival Spanyolországban. Madridban már egy füzet magyar népdalt is adott ki. Tudunkra még nem is találkozott nemzet, melly ne lelkesült volna dalainktól.

+ (Roger párisi tenoristát) sikerült a nemzeti színház igazgatóságának négy előadásra megnyerni. Föllépteül eddigelé következő három darab van kitűzve: Hugonották, Lucia és a Próféta. Meglátjuk, mennyiben van iga-zuk a bécsieknek, kik elég kritizálni valót találtak e kitűnő énekesen.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

△ (Irtuk az ürgéket!) A „Falusi Gazda“ illy című cikket hoz Ke-nessy Kálmántól. Szerinte az ürge évről évre félelmesebb ellensége kezd lenni a természetnek; ha az általa országszerte okozott kárt kiszámítani le-hetne, olly roppant összeg jönne ki abból, hogy elijednénk attól. Sokak előtt tán kisszerűnek látszik e tárgy, pedig nézzünk csak körül, igen fontos. Ha pár évig mi sem történik ez ügyben, könnyen a sáskapusztitással vetekedik e kártékony féreg rombolása. Csak a kukoricza földeket említve, a termés-nek 20 százalékat vagyis annyit bizonyosan fölemeszt, mint mennyit a földek adója sem vesz igénybe. Ha e féreg kiirtását egyesleg eszközöljük, az eredmény egyenlő lesz a semmivel; itt tehát évről évre egyetemlegesen kell működni. És erre nézve a megyei főnökségeket vélné megkeresendők-nek a gazdák közönsége nevében, hogy épen úgy, mint 1848 előtt a veréb-és sok megyében az ürgefejek is adószereleg szedettek, lennének szivesek jelenleg is hasonló módon intézkedni az utóbbi féregre nézve, — mint tön ez ügyben a veszprémi főnökség, — hallomás szerint, ki is az ürgeknek birtok aránylagos irtását a mezőföldön — lehet hogy másutt is — a múlt évben megkezdette. — Mindenesetre olly dolog ez, mi felett érdemes kicsikét gon-dolkozni s minélelőbb tenni, mert a halogatás évről évre károsabb.

— (A balatonmelléki borok) ára, írják a múlt hónap közepétáján, pár hét óta emelkedik, mennyiben azelőtt 8 váltó forinton, egyre-másra lehetett akóját venni, most fejteve 10—11 v. forint. — A jövő bortermésre, e rendki-vüli fagyok eddigelé nem ártottak, csakhogy, ha későn fog a tavasz kieszer-teni, attól félnek, hogy mind a napszám drága lesz, mind a gyors munkálta-tási végbevétel, kevésbé sikeríthetik a várakozók reményét.

Közintézetek, egyletek.

+ (A magyar akadémia) a pesti föttörvényszék által felkértevé, hogy az írói tulajdon védelmére újból kidolgozandó törvényre véleményt adjon, ennek kidolgozásával b. Kemény Zsigmond, Szalay László, Toldy Ferencz, Lukács Móricz és Tóth Lőrincz bizattak meg.

+ (A magyar akademiának) folyó hó 9-én tartott ülésében Toldy Fe-rencz akadémiai titkár jelenté, hogy a boldogult Desewffy Aurél gróf tisz-teletére barátai s tisztelői által kiadott, „Koszoru gr. Desewffy Aurél emlé-kének“ című diszmű jövedelmét a kiadók a felállítandó akadémiai épület javára ajándékozzák. Ugyan e célhoz gr. Desewffy Emil akadémiai elnök külön 3000 pfttal járult.

+ (A budapesti hangászegyleti senede) részéről kihirdetett zenepályáza a folyó hó 15-én lejárt hatánapig 15 pályamű küldetett be.

+ (Uj nőnevelde Sümegen.) Beküldetett hozzánk: „Közlemények Weizlgärtner Aloizia sümegi nőnevelde és tanintézetéről.“ Ebben olvassuk, hogy ez intézet megnyitott f. évi márt. 1-én. Tantárgyak: hittan, magyar, német és francia nyelv, magyar és német szépirás, számtan, minden szokásos női kézi munkák. A felsőbb osztályokhoz járulnak még: a földleírás és történelem, természettudományok, rajz és festészet, ének és zene, testgyakorlás, táncz. Az oktatásra kezdők épen úgy vetetnek föl, mint azok, kik bármely intézetnél az oktatásban már részesültek. Az előadások részint az intézet tulajdonosnője, részint a helybeli tanári testület által tartatnak. Tanórák vasár- és ünnepnapok kivételével mindennap délelőtt 9 órától 12-ig (szerdán és szombatol pedig 8-tól 12-ig), délután szerda és szombati napok kivételével 2-től 4-ig. A tandíj a veendő tanórák számától függ s minden hó elejével előlegezendő. Bármely tantárgyakbani oktatásért hetenkint egy óráért havonként 10 p. krajczár fizetendő. A tanintézethez ápoloda (Pensionat) is van kapcsolva, hol a fölvetett növendékek négy vagy két részletben előlegesen fizetendő 200 p. ft. évi járandóság mellett folytonos felügyelet, szolgálát, ételmezés, lakás, mosás, világítás és fűtésben részesíttetnek. Az intézet mindkét osztályába minden nap fölvetetnek minden hat éven fölül nőnemű növendékek.

Mi újság?

+ (Báró Sina Simon) Görögországban polgárjoggal ruházott fel.

+ (Ason társulat), mely a főváros és a városok közti közlekedést társaskocsival eddig tenntartotta, folyó hó 20-án tartott ülésében főlösztését elhatározta. A társulat kocsijai és a hozzátartozó készlet nemsokára nyilvános árverés útján el fognak adni. Mindenesetre nagy csapás a közönség azon részére, mely 8 krért örömeztobb jár kocsin, mint saját lábain ingyen.

△ (A márt. 15-iki napfogyatkozás) mint a K. K. írja, Kolozsvárott sehogyan sem volt látható, miután az ég borult vala és folytonosan havazott.

+ (Két török dervis) tartózkodik jelenleg fővárosunkban, kik a császár-fürdő mellett levő török mecset látogatására zarándokoltak ide. Föltűnő külsejük sokak figyelmét vonja magára.

+ (Gypsstelep.) Nemes János gróf Erdélyben gypsstelepet fedezett föl, mely oly nagy kiterjedésű volna, hogy nemcsak Magyarország és Erdély, hanem csaknem egész Europa szükségleteit képes fedezni.

+ (Kristály-kalapok.) Alig hogy megtanultuk a pamelakalapok nevét, már is lelépni készülnek a divat teréről, hogy átengedjék helyüket a legújabb divatu kristálykalapoknak. Ez üvegfonatu női kalapokat Párisban kezdték készíteni, de már most Pesten is gyártatnak. Alakjuk elég csinos, s tartósaknak mondják őket; de az orvosok szerint egészségi szempontból célszerűtlenek, mert tapasztalás szerint apró üvegdarabkák pattognak le róluk, melyek a szemet néha igen megrongálják, sőt megvakulást is okoznak.

— (Keserű panasz) érkezett be hozzánk megnokmezei Tisza-Földváról az ivandai — tehát honi — keserű gyógyviz méregdrágasága felől. A szenvedő emberiség érdeke veszi igénybe, nem hallgatni illy visszaélések irányában. Nevezett népes községben — tehát tul még Szolnokon egy pár mérfölddel — az israelita boltokban 20 pkrón árultatni szokott vizmennyiség elfogyván, ugyanazon mennyiségű s jószágú üvegecske Szolnokon — kereszttyén kezeken — 30 pkrón árultatik. Így Württembergben olcsóbban kapható a magyarországi ivandai gyógyviz, mint Magyarországon. Ugyan Szolnokon a budai Erzsébetviz 20 pkr. Ajánljuk e visszaéléseket a gyógyforrások felügyelősége figyelmébe a kellő lépések megtételére.

— Bécs, márt. 22. (Liszt esztergomi miséje, udvari sétakocsizások s főherczeg Károly emlékszobera.) Ma déli kétnegyed 1 órakor tartatott meg Liszt Ferencnek az esztergomi székesegyház felszentelésére irt miséje a nagy route teremben (szegény zenészek javára), a nagy szerző személyes vezérlése alatt. A kolosszalis terem a fuladásig megtelt, még a lépcsőkön felhatolni is dolgot adott, jegyek kaphatásáról pedig e napon már szó sem volt. A magán énekrészek nemzeti színházunk kitűnő tagjai: Kaiserné, Ellingerné asszonyok s Jekelfalusi és Kőszegi urak által adattak elő, 250 személyből álló kar hozzájárulása mellett. A vakító csillárok fényében ragyogó közönség legnagyobb feszültséggel várta a nagyhirű mű kezdetét. Mindenütt legmélyebb csend uralkodott, midőn megjelent Liszt s botjának varázs ütésére megharsant a zene, s mindenki annak magasztos dallamaiba merült. E nagy mű részletes taglalásaiba bővebben beereszkedni, itt se hely, se idő, elég legyen megemlítenem, hogy a 6. szakasz között itt a 3-ik rész (credo) tett legtöbb hatást, ámbár mindenik szakasz után a szerző zajosan hivatott. Színházunk jeles tagjai e nap ünnepélyéhez méltólag működtek, különösen ki kell emelnen a 4-ik szakasz (sanctus) kettősét Kaiser s Ellingerné asszonyok közt, olly egybeolvadó tiszta hangokat itteni szinpadunkon is ritkán hallhatni. A mise holnap ismételtetik. — De szóljunk egyébről is. Időjárásunk igen kedvező olly annyira, hogy a prateri sétakocsizások, az udvar részéről tegnap megkezdettek. Kocsik végtelen sora vonult át tavasz első napján a Leopoldvárosba, nagy sokaság kíséretében. Csak illyenkor láthatni fényt s elegantiát, még a dandy is lovakat bérlenek ki illy napra, ugratván jobbra s balra a nagy sokaságban, mint afféle vasárnapi lovagok. — Beállván a szebb napok, a Volksgarten előtti téren is megkezdődtek a főhg. Károly szobor felállításához szükséges előmunkálatok, s ha vele ugy haladnak, mint eddig, ugy a leleplezést is nem sokára megérjük, s így egy mű nevezetességgel megint többje lesz Bécsnek. — Ó. B.

+ (A museumi park lámpáit) nem kell attól felteni, hogy a csókkák ellopják nagy fényes voltak miatt. E lámpák olly kormosak, mintha legalább is

egy egész télen át sonka módjára valami kéménybe füstre akasztattak volna. Ugyanott arról is meggyőződhetünk, hogy a lámpagyújtogató akár minden nap olajban fűrdhetik, legalább arra mutat azon körülmény, hogy a vasoszlop, mellyen a lámpa áll s a törzsoökkő folytonosan csakugy csepeg az olajtól, ugy hogy alatta a földön nem ritkán egész olajtócsákat lehet látni. E piszkosság a lámpák körül nemcsak undorító, de az arra sétálók azon veszélynek is ki vannak téve, hogy ruhájuk véletlen a törzsoökkőhöz ér s szép olajfoltokkal megrakodva kulloghatnak hazafelé.

— (A nagyváradai facsipőgyárt illetőleg) olly értesítést vettünk, mellyből kitűnik, hogy ez üzlet élén állóknak valóban komoly szándékuk van ez új lábbeli meghonosítása körül. Addig is, mig körülményesebb tudósítást adhatnánk, legyen elég az indokokat érintenünk, mellyek az illetőket a nevezett gyár létesítésére ösztönzik. Francia- és Spanyolországban, valamint Amerika egy részében is, ugymond tudósítónk, néhány év óta a hideg és sáros évszakokban minden ember faszarkban jár, különösen kis városokban és falun. A faszaru, mellyet a legszebben készített bőr lábbelítől alig lehet megkülönböztetni, a mellet, hogy a hideget és nedvességet a lábtól eltávolítja, még igen olcsó is és így a szegény népnél mind az egészségnél, mind az erzsénynek szolgálát tesz. A nagyváradai társulat, mellynek tagjai között a külföldön hosszabb ideig lakott hazánkiai is vannak, e faszarkat gépekkel nagyban fogja gyártani s számos évre már kiváltságot is nyert.

— (A vasárnapi iskola jótékony hatása) Borsodmegyei Eger-Farmos helységéből írják, hogy mióta ott a vasárnapi iskolát behozták, azóta sok jó változás történt. Az ottani vidéken az a szokás faluhelyeken, még a legelső parasztagdák között is, hogy az egész család 9 órakor reggeliz (levest s egyéb vastag ételt) s azon nap nem eszik este 6 óráig. Hétköznap vagy az iskolában vagy dologgal töltik be a reggeli és vacsora közti időt. Vasárnap azonban ez időben magára van hagyva a család s az apának anyának nem lehet mindig szeme a gyermekeken. Illyenkor azután a fiuk télen rendszeren társaságba gyülekeznek, istállókon tanyáznak, s egymástól tanulják el az erkölctelenséget; nyárbán a kertekben gyülekeznek össze s itt üzik a gyümölcslopást, — így jutottak e rossz társaságban gyakran a vétkes tulajdonságokhoz. A mióta azonban behozták a vasárnapi ismétlő iskolát, azóta ezen társalgás megszűnt, vagy legalább kellő határok közé van szorítva. A reggeli isteni tiszteletre el megy a fiatalság, 11 órakor a templomból kijönnek, 1 órakor iskolába, 2 óra után énekszóval a délutáni isteni tiszteletre, 4 órakor kijönnek s ismét énekszóval az iskolába mennek vissza, honnan azonnal haza takarodnak. Ekkor az ifju el van foglalva marha vagy sertés-éttetéssel; hasonlóul a mesterinasnak is akad dolga s így a rossz társaság meg van gátolva. A vasárnapi iskola ezen jó sikeréről tudósít bennünket Eger-Farmosról Voröss Sándor iskola-gondnok. Kivánjuk, hogy e példa igazságát másutt is higgyék és tapasztalják.

— (A böjti napok a Balatonvidéken) — mint onnan írják — részint házassági frigykötésekben, részint névnap lakmározásokban folytak le. Így van itt is, mint másutt, t. i. a vagyonosb földmivesek, két-három napig is lakodalmaznak, természetesen étel-ital a legnagyobb bőségben. Az erkölcsi súlyedés mellett, még az a káros következménye is van az illy pazar vesztegetésnek; hogy a szegényebbek is versenyezvén a tehetősekkel, vérszopó uzsorások körmei közé kerülnek, s a váltó folytonos újítása — kicserélése csakhamar előidézi a bukást. — Hát azok a bakonyvidéki névnap lakmározások mit vétettek? hol, egy-egy illy alkalommal a fött, és sült étkek száma meghaladja a 16—20-at. Hiszen nem mondjuk, hogy nem telik, de mégis sok — a mi'sok! Megérkeztek a patriarchalis hangzatu: József, és Gábor névnapok, ki tudná számát a megemésztett különféle étkek sokaságának! Lassan menj — tovább érsz. — A városiak a böjti napokban sohajtoznak: egy jól rendezett szintársulat után, akarom mondani: jobb ha nem jól rendezett; mert minket — azt mondja levelezőnk — az is kielégít. Például: Latabár igen jeles szintársulata, ezelőtt, a b. füredi sáison után felkeresett bennünket, és mindannyiszor, ha nem egész, de félbukással távozott tőlünk. Ennek ellenére, körül belől most egy éve, egy hat személyből álló német szintársulat, és egy swisster maiszter, felcsapván Thalia vándorai közé, — ezen 8 személyzetű társulat, a legnagyobb jövedelmeket csinálta, — s majd télelvi itt tartózkodásuk után utjokat vevén Zircz, Devecser felé, ez utóbbi városból, az ottani tudósító e lapokban szintén emlékezett rólok. — B—fy.

— (Mese a farkasról.) Bakony vidékéről írják, hogy annak idejében igenis volt ott vadászat elég, és nem áll — írja tudósítónk — az e lapokban rebus alakjában közlött, bakonyi farkasok s szarvasokról adoma; mert hallomásra, a bakonyi hirneves vadászok, e tél folytán, még farkast sem láttak. Különben a farkasfajról, nem rég egy adomát hallottam, lehet, hogy valóigazság, méltóztassék azért hozzászólni az illetőknek. Ugyanis, nagy társaság jelenlétében, állította egy praktikus vadász: hogy a nőstény farkas, életében csak egyszer kölykezik, s az egyszerűminderkorai kölykezés után soha többé. — Ah! mondánk: tehát azért nem szaporodhatik olly nagyon e faj?! — Átlapoztam csakhamar Raff természethistóriáját, s e tekintetben felvilágosítást nem nyerhettem, s most már egyszerűen hiszem: hogy mind igazak, mellyek az én emberem szájából kijöttek. — B—fy.

— (A pesti és bécsi orvosi személyzet száma), s ennek összehasonlítása a népesség összes számához.

A népesség száma Pesten jelenleg 131,705 lélekre rug, orvos pedig:		A népesség összes száma Bécsben jelenleg 471,442 lélekre rug, orvos pedig:	
183 orvostudor s így	1 : 720 lélekre	545 orvostudor s így	1 : 865 lélekre
18 cs. kir. hadorvos,		76 cs. kir. hadorvos.	
60 sebész	1 : 2195 "	144 sebész	1 : 3274 "
11 fogorvos	1 : 11 930 "	28 fogorvos	1 : 16 757 "
14 gyógyszerártár	1 : 9 407 "	45 gyógyszerártár	1 : 10 476 "
188 okl. szülésznő	1 : 700 "	1270 okl. szülésznő	1 : 371 "
gyógyász általában	1 : 543 "	gyógyász általában	1 : 684 "

— **Halálosítás.** Lisznyai Kálmán költőnket érzékeny veszettség érte, szeretett édes atyja *Lisnyai* Damó Márk ur mult hetekben meghalálozott. **Áldás a jó öreg ur emlékére!**

— (*Szomorú ujdonság*) volt a mult héten ama kivégzés, mely Székesfehérvárott 9 rabló gyilkoson hajtatott végre, melyek közül 6-nak lithographiai valódi zsvány arczképét e napokban, mindenki rettentésére, a pesti műúrusok kirakataiban is szemlélhettük. A P. U. mult számában közöltük a rögtönítélő bíróság ítéletét s jövőre adandjuk e hallatlan elvetemedettségről tanuskodó események sorozatát, mint az a per tárgyalásából kitűnt. Ez esemény bizonyosan megdöbbentő hatást okozott az egész országban. S jól esett a szomorító tények kíséretében olly jelenségekről is olvasnunk, melyek örvendetes hatását mindenki tapasztalni fogja. Székesfehérvári tudósítónk többi között írja:

„Ez alkalommal nem lehet felemlítetlenül hagyni a t. törvényszéknek e roppant terjedelmű ügynél tanusított jeles és tapintatteljes eljárását; különösen fénypontja volt a tárgyalásnak azon jelenet, midőn a némelly körülményekre nézve tagadásban levő L. Dávid két büntársával H. Sámuel és St. Pinkaszszal szembeállított, mely alkalommal *Weitenhiller* József csász. kir. megyetörvényszéki elnök ur ő nagysága által mély belátással a nagy tapasztaltsággal L. Dávidhoz intézett kérdései, melyek által a vádlott mélyen meghatva tökéletes vállomást tett, mindenkit méltán elragadtak; nem kevésbé igen kellemesen hatott a nagyszámu közönségre az is, hogy elnök ur nemcsak a kérdéseket intézte a magyar ajku vádlottakhoz és tanukhoz *magyar* nyelven, hanem az ítéletet is *magyar* nyelven hirdette ki. — S különösen kitűntette magát a büntető eljárásban nagy jövőjű államügyész t. *Novák* Kálmán ur, mert indítványának azon része, melyben a bpts. 410. §-ban engedményezett megkegyelmezési jog jelen esetrei nem alkalmazhatóságáról értekezett, mind az ékesszólás, mind pedig a törvények alapos fejtegetésének mindenkor fényes gyöngye maradand.“

Vidéki hírek.

Szinér-Váralja (Szatmár) mart. 10. (*Casino megnyitása. Egy derék alkalmi beszéd. Mit jelent e szó: Casino?*) A Pol. Ujdonságok f. é. 6-ik számában, Szinér-Váraljáról levél közöltetett, melyben a casinot illetőleg elmondatik: miszerint az e napokban már ki is fog nyitattani. Városunkban a casino-egylet csakugyan megalakult 50 taggal, s a casino ki is nyitott febr. 14-kén; midőn az első casino-gyűlés tartatott, melyben tiszteletbeli elnökül szinér-váraljai járásfőnök *Skodai* László ur; elnökül *Széles* Endre lelkész ur; pénztárnokul *Ercsei* Farkas; jegyzőül Nagy Károly; könyvtárnokul *Kovalik* József; választmányi tagokul f. t. Gyöngyösi György, Papp Antal, Lánckzi Sándor urak választattak meg. Sz. E. elnök urnak ez alkalommal tartott derék beszédéből közérdekűnek tartjuk néhány pont közlését.

„Az elnök ur, miután székét elfoglalá, engedelmet kért a gyülekezettől pár szót emelhetni, a megalakult egyletre vonatkozóan.“

„Mennyiben az olly olvasó s mulató-kör — mondá többi között — e névvel is szokott neveztetni: *Casino*, ugy vélem, nem leend érdektelen, elmondani ezen nevezetnek eredetét, jelentését; — s ebből aztán egy két következtetést vonni s alkalmazást tenni. E szó: *Casino*, olasz szó. E névvel Nápolyban bizonyos hegy neveztetik, mely hegynék fekvése feltűnőleg kies, — s a róla letekintőnek gyönyörű kilátás tárul fel. Ott a lég igen kellemes és élvezetes. S olly bájos természeti fekvés, nem csoda, ha számos vendéget, vonzótt magához eleitől fogva — a természet gyönyörei élvezése végett. Annnyivalinkább, mert az ott székelt Benezés szerzet tagjai, fájdalom-enyhítő szereket is osztogattak, az azokat igénybe vevő betegeknek. Így lón a *Casino*-hegy a mulatni kívánó egészségesek, s a gyógyulni ohajtó betegek gyűléshelye az év kedvezőbb szakáiban. — Ezért vitetik már át s ruháztatik a *Casino* név minden nemesebb czélú s kellemesebb időtöltést nyujtó társas körökre. Mert ezekben is a hasznost kellemessel s a kellemest hasznossal czélozzuk összekötni. És ha a hasznost tovább akarjuk fűzni: az embernek, mint szellemi lénynek, szintén vannak gyengeségei, hiányai, — hogy ugy fejezzem ki: betegségei. Mert miután az ember, nem csupán anyagi, de, és főleg szellemi lény: nemde félszeg, bocsánat a kifejezésért — kóros az olly egyén, ki csak testi, anyagi élvezetek után fut, — ki nem éhez és szomjuhozza a szellemi, a nemesebb éleleteket?“

Illy értelemben a felfogással, e kört is, mely nemesebb és szellemi élvezeteket leszen nyujtandó az illyeket igénybe vevőknek: nemde méltán nézhetjük ugy, mint szellemi gyógy — vagy legalább enyhítő intézetet? És mint az emelkedettebb társalkodás körül kitűzött helyiséget: nemde méltán mondhatjuk kiesnek, kellemesnek? Mert kire nem hatna kellemesen azon szebb, kiválóbb lelkekkel társalkodni, kik szép, nemes és magasztos gondolatokat az itt összegyűjtendő könyvekben, szilárdabb irányu lapokban rakták és rakják le? ki nem gyönyörködne abban: itt, miveltebb társaival közérdekű, szívet képző, elmét gazdagító eszméket cserélni, gondolatokat közleni; közjóra irányzott indítványokat tenni, vagy hallani; terveket létesíteni vagy elfogadni; szóval a közmíveltség s értelmi haladás mozgalmáiban tényezőnek lenni, vagy attól érdekeltni? — És e kört olly helyiséggé varázsolni, — ennek olly vonzó, gyönyörködtető jellemet kölcsönözni — tőlünk függ. Ha t. i. innét, minden illetlen, aljas, jobb izlést sértő beszédet, magaviseletet kizárunk. Ha csupán annak adunk helyet, mi szép, nemes, lelket éltető s emelő. Ha itt egymáshoz mint igazán emberek, mivelte keresztyén emberek — szeretettel, jóakarattal, tisztelettel közeledünk, s olly szellemben társalkodunk. — S ezen kör valóban csak olly irányt tartva közelíthet kívánt céljához; csak így oldhatja meg szép feladatát; sőt csupán is így állhat fenn!“ stb. stb.

Könyvtárunk még most azon mintegy 300 kötetből áll, melyeket elnökünk néhány olvasó társával gyűjtögetett össze, s megnyilván a casino, ennek használatára ajánlott fel. Lapok dolgában is most még, mig a felszerelési költségeken tul nem leszünk, csak négy rendüre kellett szoritkozunk. Megrendeltük t. i. 1. a Pesti Naplót, 2. a Vasárnapi Ujságot a Politikai Ujdonságokkal együtt, 3. a Napkelet-et, 4. Budapesti Hirlapot 5. Baumann Sándor ur szivességéből egy lengyel lapunk is van. Reméljük azonban, hogy több részvényes hozzánk csatlakozásával és a butorzási költségek megszüntével, mind lapjaink számát, mind könyveink kötetait szaporíthatjuk. Legalább szívvél lélekkel oda törekszünk. Igéretünk is van könyvek iránt. Igy f. t. Gyöngyösi és Lánckzi Sándor uraktól.

Tiszteletbeli elnökünk pedig hat szék árával ajándékozta meg egyletünket, a nyilvánosság terén is fogadják mindnyájan szives köszönetünket!

Adja Isten, hogy egyletünk csekély kezdetből az évek számával mindig szebb és gyümölcsözőbb eredményeket mutathasson fel! (Tiszta szívből ohajtjuk mi is! *Szerk.*)

Ss. L.

Debreczen, márt. 16. (Takarékpénztár, gősmalom, színház s még valami.) Az 1846-dik évben jött létre városunkban a *takarékpénztár*, kezelésben a pozsonyit vette mintaul; először a részvénytőkének fele 15,000 pft. fizetett be, mert az alapítók előtt nem a nyereség volt a főkiindulási pont, — hanem annak elérése, hogy egyeseknek alkalom nyujtassék meggazdálkodott forintjaikat, bár kevés kamatra, de biztos helyre tehetni, — főohajuk pedig az volt, hogy vajha a mesterember, segédje, cseléd és napszámos heti keresményét ne a vasárnapi koresmákban fésérelné el, de legalább annak egy részecskéjét félretévén, apránként megtakarítgatott filléreit kis összegecskévé alakíthassa; másik főczél az volt, hogy a részvénytőkéből s betételekből jó igyekezetű mesterembernek, munkásnak vagyon-lekötés vagy biztos jótállás mellett rendes kamatra kölcsön adatván, azáltal az ipar, szorgalom tettelegesen elősegíttessék. — Eléretett-e e czélok valamelyike? átalánosan nemmel felelhetni; — nézzük meg a betételek könyvét; a betevők nagy részben kereskedők s olly iparosok, kik valamely nagyobb fizetésre gyűjtött pénzeiket, hogy a fizetés napig legalább biztos helyen legyenek, s mint jövedelem nélkül ne heverjenek, — és így rendesen igen rövid időre teszik be, — ritkábban beadatik némelly esődtömegből begyűlt összeg is; de bizony mondhatni, hogy 100 betevő közül alig akadunk egy-két cselédre, iparos vagy mesterlegényre, — napszámosra pedig épen nem! — s mi az oka? — egyik főoka, mert a nép nincs ugy nevelve, hogy eszébe jusson a holnap, hogy eszébe jusson, miként rozabb napjai is bekövetkezhettek, a midőn megtakarított pár forintja némi enyhítést nyujthatna bajaiban; — másik főoka, mert a lakosok nagyobb része nem is tudja, mi az a *takarékpénztár*; s miért nem tudja? mert nem érdekli magát maga a társulat sem, nem az azt képviselő választmány, mely elegendőnek látta, hogy ez előtt 12 évvel kibocsátá s allangos programját, s gondolja magában: láthatja kinek szeme van, hogy ott függ az ajtó fölött nagy aranyos betűkben „*takarékpénztár*.“ — „Minek szóljak én bele“, mond az egyik, „majd elvégzi más“, s könyvetek megkellene vizsgálni; — „én nem érek reá“, szól a másik, — „bizony csak tengődünk“ szól a harmadik; — s olly trialogok közt a könyvek több év óta vizsgálatlanok, s a nem rég tartatott közgyűlésen megjelentünk számszerint 12-en. — A kikölcsönzést már megértette a nép is, özönlött mig pénz volt, zugalódott, midőn elfogyott, „nem adnak ott a szegény embernek“ mondogatá egyik is másik is. A kölcsönök nagyobb része később fölmondatot, — most egyáltalában nem is adunk, csak váltóra; erre nézve pedig átalános volt a hit és tapasztalás, hogy a pénzt néhány ember monopolizálja, az utóbbi közgyűlés némi korlátokat vetett neki. — Nehány év előtt a részvénytőke másik fele is befizettetett; áll az most 30,000 pftból, megforgattunk vele a mult évben 554,480 pft. 58 kr., tiszta jövedelem volt 3114 ft. 23 kr., melyből 3000 osztalékul, többije a koldulás eltörlésére kiadatik. — Hiszen ez is jó; — de nézzük meg csak más *takarékpénztár*aknak ugyan ennyi tőkével kimutatott eredményét, nézzük meg a mienknél később keletkezett n.-váradi; — azokhoz képest valódi tepső állapotban sinlünk. — Mit lehetne hát teennünk? Igéytelen véleményem szerint legelső teendője volna a választmánynak, hogy minden év elején a *takarékpénztár* czélját, hasznát, ismertetését könnyen megérthető népies nyelven kiadandó rövid értesítésben tegye közzé, s azt legalább is minden családfőnek ingyen osztassa ki, fölheván őket, hogy különösen a cselédeknek e jótékony intézet hasznát érthetően magyarázzák meg; — ez értesítés kinyomatása nem kerülne sokba, — s ha sikere nem lenne, legalább minmagunkat nem vádolhatnók. — Jó és üdvös lenne ezen felül az igazgatóságoknak az illető hatóságokat hivatalosan fölkeréni, hogy a hagyatékoknak, melyek most különböző helyeken s időközönként kamat nélkül tartatnak, sőt megőrzésükért talán némi díj is kívántatik — a *takarékpénztár*ba tételét rendelni sziveskedjenek; ha sikere nem lenne, legalább ismét nem vádolhatnók magunkat. — Már e két kísérletől is némi lendületet merek reményelni; — ha nem jó, ajánljon más jobbat. Kivibetőbbet; csak tegyünk valamit! mert nagyon is ismeretes kezd lenni a debreczeni indolentia. — Ott a másik *szomorú* példája ennek, a *gősmalom*; mi vette ezt oda, hová majd visszarántathatlanul alábukott? főleg a vastag indolentia, ebből sarjadzott ki aztán a visszaélés százmárjau dudvája; — e vétkes mitsemgondolás okozta, hogy ha szép gőzmalomnak valóságos műmalommá tenni, s más olly malmokkal versenyre léptetni akarjuk, tetemes tőkét szükséges áldoznunk a jelenben majdnem egészen hiányzó tisztító gépek fölállítására, s a nélkülözhetlen szigorú ellenőrködés behozatalára; — jól tudom előre, hogy a részvényesek ismert töredéke jajveszékelen, s kárhóztatni fogja a választmányt; — de hiszek annyi erélyt, önbizalmat a mostani igazgatóságban, uj elnökben és választmányban, hogy azzal nem gondolva, a czélszerűséget belátva, kötelességét ismerni, teljesíteni fogja.

Hát színházunk reményteljes ügye hogyan van? — Reméljük, hisz-
szük is, hogy jó kezekbe tette azt le az ideiglenes színházra alakult társulat;
— mennyit birt ez ideig erélyességét annyiszor bebizonyított polgármeste-
rünk e tárgyban ott, hol szükség — kieszközölni, még nem tudjuk. Nem két-
telkedünk, hogy a kellő lépéseket megtette; — annyit tudunk csak, hogy
azon küldöttség, mely a kinézetben levő különféle helyiségek indokolt vá-
lasztása, netalán kisajátítandó telkek árai kipuhatólása s combinatio végett
folyó év január végével megbizva lón, eljárását még meg nem kezdette; —
nem lehetne-e másokat bizni meg, kik e kis fáradságot nem sajnállanák,
akarnák s reá is érnek? — Nehányan egy nyári fedett szinkört akarnak épít-
tetni elhordható anyagokból, szinte félek már, hogy valaki a Renz lovardá-
jával valahonnan ismét megkínál bennünket; — no de jó lenne ama nyári
szinkör is, de azt a másikat szeretnénk sokan, igen sokan, ha elevenebben le-
hetne egy kissé mozgatni.

Színházi napló.

Péntek, márt. 19. „Portici néma,” opera 5 felv. Zenéje *Aubertól*.

Szombat, márt. 20. „Lammermoori Lucia,” opera 3 felv. Zenéjét írta
Donizetti.

Vasárnap, márt. 21. „Dózsa György,” dráma 5 felv., írta *Jókai*.

Hétfő, márt. 22. *Campilli* balletmester javára, először: „*Róbert és Ber-
trán*,” vígballét 3 felv. Szerzette *Hoguet*. Színre alkalmazta *Campilli*. — *Tóth
Soma* mindig nagyobb figyelmet ébreszt sok oldalú ügyességével.

Kedd, márt. 23. „*A mama*,” vígj. 3 felv. Irta *Szigligeti*.

Szerda, márt. 24. Másodszor: „*Róbert és Bertrán*,” vígballét 3 felv.

Csütörtök, márt. 25. A színház zárva volt.

Szerkesztői mondanivaló.

1815. **Személyvidékre. Cs.** — Ön a devecei múkedvelő-társaság jótékonycélú
előadásainak eredményét szeretné tudni. Mihelyt adataink lesznek, szolgálunk vele.

1816. **Miskolcz.** Az arczképek itt vannak. Teljes kilátásunk van, ön ohajtásának
megfelelni. April elején határozottan intézkedhetünk.

1817. **Pest. Cs. J.** — Ön tanácsot kér tőlünk az iránt, mi tevő legyen egy magyar
fit, ki az építési pályán működven, sem annyi pénzzel nem bír, hogy a technikai tanfo-
lyam költségeit győzze, sem a német nyelvnek nincs annyira birtokában, hogy a technikai
előadásokat megértse? Panaszodik ön, hogy olyan rajzmestereknek is hiányában vagyunk
Pesten, kik az építészeti szakmába kellően beavathatnák a tanulni akarókat; sőt, mióta
Beregasszi Pál régebb munkája elfogyott, magyar nyelven írt építészeti munka nem is
kapható. Igen fájlaljuk, hogy gyökeres orvoslattal rögtön meg nem vigasztalhatjuk önt —
az előadott tények eléggé szomorítóak, de ezek sulyát még egy ideig el kell szenvednünk.
Annyi hasznat azonban remélünk e felszólalástól, hogy miután a tudományok és szép-
művészetek számos ágából bírnak már közlönyöket, végre — ha talán még nem is kizáro-
lagosan az építészetnek — de összesen a műtani, technikai szaknak támad lapja és közön-
sége, a mint ez iránt csak nem régebben is ismételve fejeztük ki ohajtásunkat. Ollyszámok
már nálunk is az e téren foglalkozók s köztük annyi hivatást és ügyességet tapasztaltunk
eddig is, hogy e szaknak is a magyar irodalom számára való megnyerésén többé nem két-
telkedünk. S ha egy illy irányu mozgalom beáll, akkor bizonyosan nem sokáig fog kelleni
várakoznunk egy, vagy eredeti, vagy legalább jól fordított, építészeti kézikönyv megjele-
néseire is. S majd azután egyelőre mind a pénz, mind a német nyelv hiányán segítve lesz.
Pánczólozza ön magát reménnyel és türelemmel.

1818. **Homokra.** Fogadja ön ismételve köszönetünket. Várjuk az alkalmat a
közlésre.

1819. **Komáromi.** A tett kérdésre azon felvilágosítással szolgálhatunk, hogy bármit
olvasott is ön egyik, vagy másik lapban, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok szer-
kesztése egy kézben központosul. Volt idő, midőn a szerkesztő távollétében a szerkesztés
gondjai a főmunkatársak külön vállaira nehezültek, de sem azelőtt, sem azóta különvált
szerkesztés, a mint nem lehetne, ugy nem is volt. A két lap egy testvér s bármelyikhez
akar ön fordulni, egy ut vezet mindegyikhez. Szívesen látjuk.

1820. **Daletb.** Némi czélszerű módosításokkal.

1821. **Thau.** Itt van. — **Revue.** Elkészett és felesleges.

1822. **Szatmár. V. K.** — Kaptuk az öreg dispensatoriumot, s még csak ezután fog-
juk elhatározhatni, hova adjuk. Vagy egyetem, vagy muzeum.

1823. **Szilkszóra.** A kérdéses folyóirat czime: „Községi tanácsadó,” s mint lap-
jainkban annak idejében említettük, eddigelé 2 füzet jelent meg belőle. Szerkesztője s
kiadója Szokolay István Pesten.

1824. **Sámegre.** Bizony bizony kisl, hogy még a „szerkesztői mondanivalónak”
is meg van az ó haszna, a min több rendbeli János még most is kételkedik. Minap sajná-
latunkat fejeztük ki önnök e helyen, hogy a hozzánk beküldött török okmány fordítására
Repiczky halála óta embert nem kapunk. S ime e napokban vesszük egy köztizletben
álló férfiú levelét Debreczenből, melyben tudunkra adatik, hogy van az ottani ref. főis-
kolában egy derék ifju a hittudományi pályán, kinek neve Szilády Áron, s ki 1856-ban,
tanári közremunkálásával Stambulban is, a már akkor szépen elsajátítani kezdett török
nyelvbeni élő gyakorlás végett negyedét töltött. Ó az, ki a debreczeni városi levéltár
számára az ott levő 16 török okmányt nem rég szerencsésen lefordítá s jelenleg is a
vidék e nemű okmányokkal szakadatlanul foglalkozik, s mint tudósítónk mondja, egyéb
ismeretágakban is magát dicséretesen kiképzett egyéniség. Ön beleegyezésével fel fogjuk
keresni Szilády urat a kezünkben levő török okmányokkal, addig is a hazai tudomány érde-
kében örvendünk e felfedezésnek, s felhívjuk reá tudósaink s a nagy közönség figyelmét.

1825. **Bécsbe. V. I.** — Ne kívánják önök ama nyilatkozat közzétételét. Nem ismer-
jük az illetőt, de ne állítsanak egy botlás miatt pelengérré egy könnyelmű fiatal embert.
Nincs más orvoslat?

1826. **N. Váradra. B.** — Már ki hitte volna!

1827. **Csetnekre.** Az „imádság” sok bensőséggel van írva, de lapunk körét túlha-
ladja. A szíves megemlékezésnek örvendtünk.

1828. **ZZZ.** A művet talán közölni fogjuk. Kérjük a keresztlevelet.

1829. **B. Lajos ünnepe.**

„Te voltál egyetlen vezetőnk,
Tájékoztatósi delejtünk!” — Quid hoc?

Az „Elhagyott” már több figyelmet érdemel.

1830. **Ekecsre.** Szívesen vettük az észrevételeket, s várjuk az ígért betöltését. Az
elmaradt számokra nézve mindent, a mit lehet. Számtalan példányunk elvesz utközben s
némely számunknak különös szerencsétlensége van. Például a 6-ik számból (mellyben

A tegnapi *napfogyatkozást* nem láthatók, mert hóviharban nem volt fo-
gyatkozásunk; — ma már fogyatkozik a tegnapi hullott féllábnyi hó, — csu-
rog az eresz, a mártiusi hóviznek bővíben vagyunk szépeinknek s a mosónők-
nek nem kis öröme; hála Istennek, meddig s a merre a faburkolat tart,
megovathat lovaink a térdig érő sártól.

A mult hét sötét éjszakái nagyon kedveztek a házfeltöröknek; M. J.
kereskedő kamrájából élelmi szereket, F. F. vaskereskedéséből több keres-
kedési tárgyakat vittek el a tolvajok, a pénzt azonban *Wertheim* vasládája
nem adá oda; — a gőzmalmi pénztár ablak rostóját is kifeszíték, be is men-
tek az utczáról, de *Wertheim* ládája ismét vitézül viselte magát, s a feszítő
véső által okozott sebeitől egy kis politur fölütendi; ugy látszik a czimbo-
rák csak pénzmagra akartak szert tenni, mert semmit el nem vittek, a kis
raktárra pedig csak egy üvegajtó nyílik. Az illy nem sikerült merények
*Wertheim*nek csak dicséretére válnak. △

Lendvay emlékezetét hoztuk) majdnem 100 példányt kellett utánpótolnia a kiadóhivatal-
nak. Lehetetlen itt, alattomos olvasók beavatkozására nem gondolunk, — a mi elég bv
azután mind nekünk, mind a jogos előfizetőinknek. Segítünk rajta, a hogy lehet!

1831. **P. . . mezővárosba.** Nem czélunk regisztrálni a tolvajságokat. Az a sem-
mirevaló, kiről ön tudósít, nem érdemelte meg azt a 6 krt, a mit ön a levélre költött.
Van ott egyéb, szebb dolog is — hadd lássuk!

1832. **A két róza.** Hadd nyíljék ki jobban. Most már az idő is jobban fog nekik
kedvezni.

1833. **Nézz ream.** Nincs mit nézni rajta; legfőlebb e két szón akadhat meg a szem:
felejes és csókoly.

1834. **Gondolatok.** Ime egy gondolat:

„Megtisztelték apáink azt
Piros ló véreikkel.”

(Minő könnyelmű orthographia!)

1835. **Rágyújtottam.** Okosan tette ön. Ezután is csak dohányozgasson.

1836. **A halalhoz.** (Alázatos petitio.) Az „alázatos petitio” a vers végén így
hangzik:

„Ha szürömet e világból
Majd kitenni jónak látod,
— Ha tudnillik legalább száz
Évnek fordíték már hátot —
Halál bátya, arra kérlek,
Álom közben lepj meg engem,
S én kaszádat más világon
Hálából megéneklem.”

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetnap	Katholik. és Protest. napár	Gör.-orosz napár	☉ Nap-		Izraelit. napár	☾ Hold-	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
Mártius — Aprilis			Márt. (6)		Nisan		
28 Vasár.	C6 Virágy.	C6 Vir.	16 E6 Vir.v.	5 51	6 21	13 (estv.)	5 30
29 Hétfő.	Mechtild.	Jónás	17 Elek	5 48	6 22	14 Husv.	5 43
30 Kedd	Angelika	Amadé	18 Cyrillus	5 46	6 23	15 H. k.	7 54
31 Szerda	Cornelia †	Benjam.	19 Chrysanth	5 44	6 25	16 P.H.d.	9 6
1 Csütört.	N. Csütört. †	Húgó	20 N. Csöt. †	5 42	6 26	17	10 18
2 Péntek	N. Péntek †	N. Pént.	21 N. Pént. †	5 40	6 28	18	11 27
3 Szomb.	N. Szombat †	N. Szomb	22 N. Szomb. †	5 38	6 29	19 Sab.	* * 7 15

Holdnegyed: ☉ Holdtölte 28-án 4 óra 16 perczkor reggel.

TARTALOM.

Id. Irányi János (arczkép). — Czifra Panni. Kuliffay Ede. — Egy hervadt virág
története (folyt.) P. Szathmáry K. — Gróf Sándor merész lovagkalandjai (2 képpel).
— Orvosi tanácsok nem-orvosok számára (vége). Éder József. — Mi a halál? Edvi
Illés Pál. — A paraszt is fölhalálja magát. Y. — Tárház: Kakas Márton a színházban.
Földregés után. — Irodalom és művészet Ipar, gazdaság. Közintézetek, egyletek. Mi
ujság? Vidéki hírek. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Előfizetési felhívás a

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

egymást kiegészítő testvér lapokra,

a következő feltételek alatt fogadtatik el az előfizetés, n. m. Buda-Pesten házhoz hordva
vagy vidékre postán küldve:

évnegyedre, azaz (aprilis—júniusra) . . . . . 2 ft.

háromnegyedévre, azaz (aprilis—decemberre) . . . . . 6 ft.

☞ Tíz előfizetett példányra egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk. —
A pénzeslevelek küldését bérmentesíteni kérjük.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala
(egyetem-utca 4. sz.)

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.